

Az ODR a tagkönyvtárak
szemszögéből:

A Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat

A könyvtár történetéről

A könyvtár története a Központi Statisztikai Hivatal történetével kezdődik. Az 1867. évi kiegyezés lehetővé tette az önálló magyar állam- és közigazgatási intézményrendszer kialakítását. Így létrejöhetett az önálló magyar statisztikai szolgálat, amelynek megszervezésére *Keleti Károly* kapott megbízást még ebben az évben, és ő fontosnak tartotta a statisztikai szakkönyvtár létrehozását. Az alapító emlékirat kezdeményezte a statisztikai munkák, folyóiratok és térképek gyűjtését, és ezekből saját, önálló statisztikai szakkönyvtár létrehozását. Keleti Károly már 1869-ben felvetette a hazai államtudományi és statisztikai munkák kötelezpéldányként való biztosítását a könyvtár számára. Az 1874. évi statisztikai törvény már cserekapcsolatok kialakítását indítványozta a külföldi statisztikai hivatalokkal. A könyvtár jövője szempontjából is fontos volt az 1898. évi XX. törvénycikk azon előírása, amely a magyar hivatalos statisztika intézménye számára önálló épület létrehozását kezdeményezte, benne könyvtári célokat szolgáló helyiségekkel.

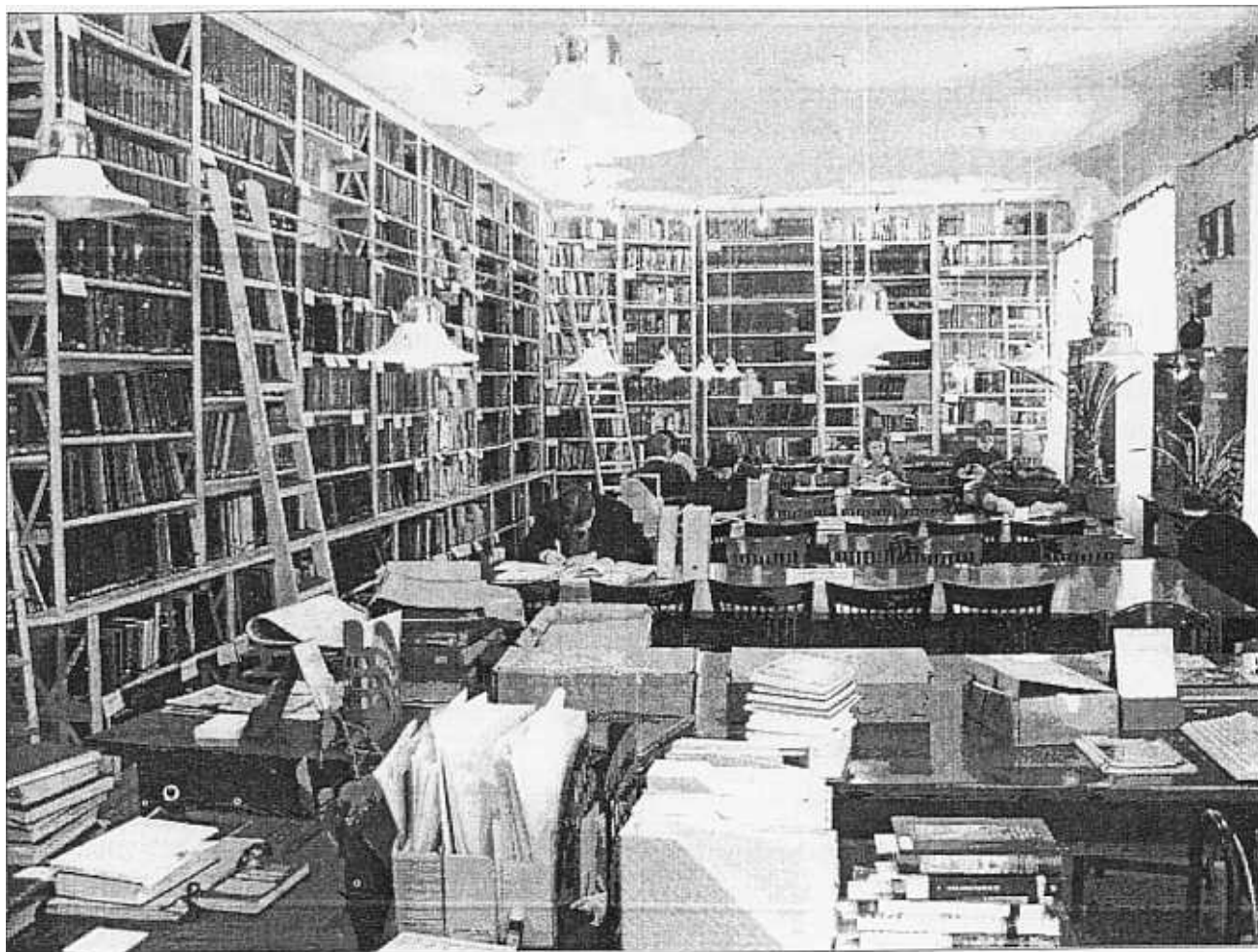
A törvényi előírás még abban az évben teljesült, a Központi Statisztikai Hivatal és Könyvtára jelenlegi helyére (1024 Budapest, *Keleti Károly u. 5.*) költözött. Az egy évvel korábbi, 1897. évi XXXV. törvénycikk meghatározó volt a könyvtár életében. A joganyag hangsúlyozta a könyvtár nyilvános jellegét és egyúttal kötelezpéldány-gyűjtési joggal ruházta fel intézményünket. (Ezt a jogkört az 1929. évi XI. számú sta-

ORSZÁGOS
DOKUMENTUM-ELLÁTÁSI
RENDSZER

tisztikai törvény megerősítette, majd az 1952. évi VI. számú statisztikai törvény újólaj jóváhagyta.) A döntések intézményünket a legnagyobb hazai könyvtárak sorába emelték (a dokumentumok száma meghaladja a hétszázötvenezeret), sőt nem túlzás, ha ma Európa legrégebbi és legnagyobb állományú statisztikai szakkönyvtáraként tartjuk számon. Meg kell jegyezni, hogy a könyvtár kötelezpéldány-állománya csak 1945 és 1986 között teljes. 1945 előtt válogatási joggal rendelkezett, 1986 után pedig csak a gyűjtőkörhöz tartozó szakterületek teljes irodalmát kapta a könyvtár. Változást jelentett, hogy a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény 6. § 1. pontja értelmében, továbbá az 1997. évi CXL. törvény (a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről), valamint a 60/1998. (III. 27.) kormányrendelet (a sajtótermékek kötelezpéldányainak szolgáltatásáról és hasznosításáról), és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma K828/I/98. számú intézkedése alapján a könyvtár 1999-től megkapja a teljes kötelezpéldány-sort egy példányban.

Az 1956 óta szervezetileg önálló egységként dolgozó intézmény a KSH Könyvtár és Doku-

mentációs Szolgálat nevet 1972-ben vette fel, hangsúlyozva, hogy gyűjtő-megőrző funkciója mellett a feltárás, a tájékoztatás és az információ szolgáltatása egyaránt fontos feladata. Országos szakkönyvtárként közművelődési feladatokat is ellát. A „szolgáltató intézmény” jelleget érzékelteti a könyvtár nyitvatartási ideje: hétfőtől csütörtökig 9-től 20 óráig, pénteken 9-től 16 óráig vehetők igénybe olvasótermeink. (A három olvasóterem a teljesebb olvasói kiszolgálás érdekében bizonyos mértékig szakosodott, így külön teremben tanulmányozhatók a magyar és az idegen nyelvű kézikönyvek, illetve a folyóiratok.) Az olvasótermi férőhelyek száma nyolcvan.

Gyűjtőkör

Állományunkban 2002 végén 753 912 dokumentum volt.

Teljességre törekvően gyűjtjük a magyar, válogatva a külföldi statisztikai és demográfiai szakirodalmat, kiemelt fontosságú a közgazdaságtudomány, a szociológia, a jog, a politika, valamint az összes tudományterület gazdasági és statisztikai vonatkozású irodalma.

A kötelezpéldány-jogosultságnak köszönhetően jelentős állománycsoport a klasszikus és a kortárs magyar és világirodalom, a helytörténet, a néprajz, a vallás- és egyháztörténet, a történelem, az informatika, a sport, a könyvtártudomány és a művészetek irodalma, valamint az összes tudományterület alapvető kézikönyvei.

A több mint hétszázötvenezres állományban a *könyvek* mellett gyűjteményünk fontos részei a *folyóiratok* (közel kilencszáz hazai és ötszáznál több külföldi napi- és hetilap, illetve folyóirat jár évente), a *térképek* (több mint tízezer), a *kéziratok*, a *muzeális értékű dokumentumok* (1867 előtti publikációk), a *miniatűr dokumentumok* és az egyre gyarapodó számban megjelenő *elektronikus dokumentumok*.

Állománygyarapítás

A könyvtár a gyűjtőkörébe tartozó szakirodalmat rendszeresen és szisztematikusan gyűjti, biztosítja a gyűjteményépítés folyamatosságát és ezen keresztül az információszolgáltatását is. Így kíván a mindenkori igényeknek elébe menni és azoknak megfelelni.

A gyarapítás/gyarapodás legfontosabb formái a vétel, a csere, az ajándékozás és a kötelespéldány.

A következő táblázatok az 1992 és 2002 közötti időszak gyarapodásáról adnak áttekintést.

▶ Könyvek

Tizenegy esztendő alatt csaknem százezer könyv került az állományba. A gyarapodás szempontjából meghatározó a kötelespéldány a maga csaknem hetvenötezres számával. Megjegyzendő, hogy a könyvekhez soroltuk az egyetemi és főiskolai jegyzeteket, amelyek döntő többségét szintén kötelespéldányként kapjuk.

Minden bizonnyal szembetűnő, hogy milyen sok az ajándékba kapott időszaki dokumentum, illetve a külföldi kiadványoknál mennyire domináns a csere révén állományba kerülő anyag. Ezért érdemes néhány szót ejteni a könyvtár nemzetközi kapcsolatairól, amelyek a XIX. század végéig nyúlnak vissza. Megalapozásuk Keleti Károly sokrétű tevékenységének és nemzetközi tekintélyének köszönhető. Jelenleg a világ több mint száz országával és az ismert nemzetközi gazdasági és politikai szervezetekkel kialakított, folyamatosan fenntartott kapcsolat eredményeként a külföldi szakirodalom beszerzését jelentős arányban a több mint négyszáz cserepartner biztosítja. (ENSZ, OECD, EU, FAO, GATT, Világbank stb.).

1992–2000								
Magyar dokumentumok				Külföldi dokumentumok				összesen
ajándék	csere	köteles	vétel	ajándék	csere	köteles	vétel	
7536	316	74274	1244	2538	9050	5	1674	96 637

Időszaki kiadványok

1992–2002								
Magyar időszaki				Külföldi időszaki				összesen
ajándék	csere	köteles	vétel	ajándék	csere	köteles	vétel	
6650	32	6525	100	1420	9283	1	1035	25 046

Az „időszaki” fogalom némi magyarázatra szorul. A szakma általában a folyóiratokat, periodikus kiadványokat sorolja az időszakiak kategóriájába.

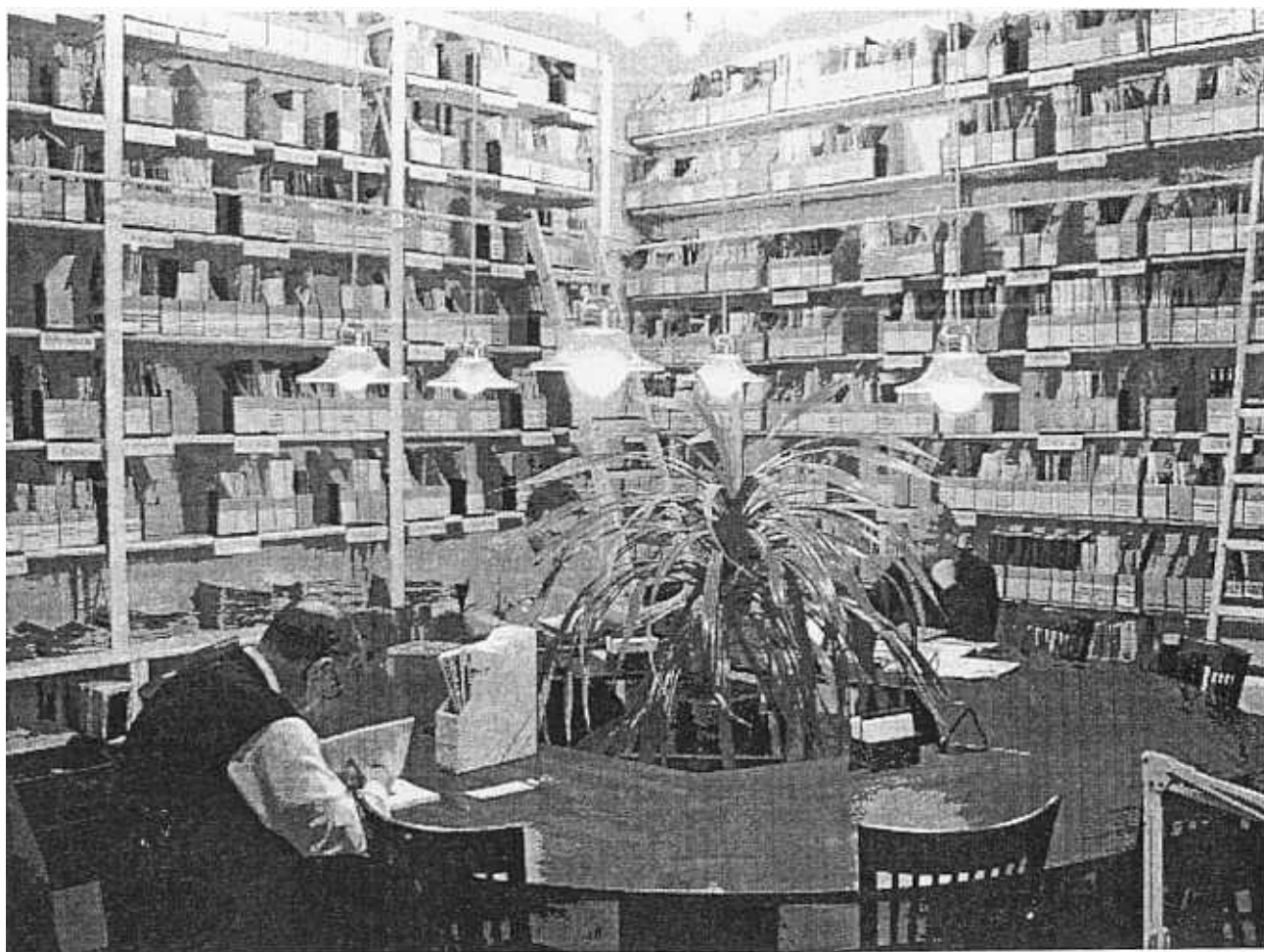
A KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat napi munkájában a gyűjtemény megkülönböztetett fontosságú részét képezik a statisztikai évkönyvek és az évkönyv jellegű kiadványok. Nos, mi ezeket soroljuk az időszaki kategóriába. Ez az a dokumentum altípus, amely a legmarkánsabban megkülönbözteti a KSH könyvtárát más hazai könyvtáraktól.

A világ szinte valamennyi országának hivatalos, nemzeti statisztikai évkönyvei megtalálhatók könyvtárunkban. A külföldi cserekapcsolatok a KSH és könyvtárunk kiadványaira épülnek, amelyek elősegítik Magyarország jobb megismerését külföldön.

Folyóiratok

A táblázatból kiderül, itt is az ajándék, a kötelespéldány, a külföldi folyóiratoknál pedig a csere jelenti a legfontosabb gyarapodási forrást.

1992–2002								
Magyar folyóiratok				Külföldi folyóiratok				összesen
ajándék	csere	köteles	vétel	ajándék	csere	köteles	vétel	
2657	1	8049	1692	648	5503		2481	21 031

Elektronikus dokumentumok

Az állománygyarapítási osztály 1999-től kezeli önálló dokumentumtípusként az elektronikus dokumentumokat.

irat és a térkép nem szerepelt a táblázatokban. Fontosnak tartjuk ezeket is, de az állományon belül nagyságrendekkel kisebb tényezőt jelentenek, mint a könyvek, időszaki kiadványok stb. A *térképek* száma több mint tízezer. Számos egyedi, csak

1999–2002								
Magyar dokumentumok				Külföldi dokumentumok				összesen
ajándék	csere	köteles	vétel	ajándék	csere	köteles	vétel	
192		2	170	99	111		852	1426

Egyre fontosabb része lesz gyűjteményünknek ez az adathordozó. Számos kiadvány, adattár ma már kizárólag elektronikus formában jelenik meg. A táblázat ugyanakkor nem veszi számba a mellékletként közreadott elektronikus adathordozókat (flopi, CD-ROM).

Az összes gyarapodás 1992–2002 között

Az összesítő táblázat megerősíti az egyes dokumentumtípusoknál a beszerzési formákra, forrásokra tett megjegyzéseket. Két dokumentumtípus, a kéz-

nálunk fellelhető térkép van a gyűjteményben. Többségük szorosan kapcsolódik a népesedéshez, Magyarország lakosságának nyelvi, nemzetiségi, felekezeti, népsűrűségi változásait igen jól szemlélteti ez a dokumentumtípus. A *kéziratok* száma 1407. Keleti Károly diplomája mellett a magyar statisztikatudomány számos kiemelkedő személyiségének eredeti dokumentumát őrizzük ebben az állománycsoportban. A több mint 2500 *muzeális értékű dokumentum* mindegyike 1867 előtt megjelent könyvritkaság. Különgyűjteményként kezeljük a *miniatűr kiadványokat*.

Balra: folyóiratolvasó.
Fent: a folyóiratolvasó számítógépsora

A könyvtári gépesítés a nyolcvanas években kezdődött a MicroISIS programmal, amit 1989-ben a magyar fejlesztésű TEXTAR váltott fel.

A TEXTAR próbamunkái 1989-ben indultak, és 1990-ben „élesben” is megkezdődött a számítógépes katalogizálás. A dokumentumtípusokat külön adatbázisokban építettük: könyv/időszaki kiadvány, folyóirat, térkép, kézirat, egyetemi-főiskolai jegyzet. A számítógép többféle és könnyebb, jobban kezelhető, rugalmasabb visszakeresést tett lehetővé. A TEXTAR-hoz Pentium II-es szervert használtunk, a munkaállomások száma meghaladta a húszat.

A gépesítés minőségi továbbfejlesztése szempontjából meghatározó volt a 2001. év, amikor hatvan PC-ből és önálló szerverből álló Windows 2000-es gépparkot kapott a könyvtár. A Pentium III-as, CD-vel ellátott HP-gépek, a nyomtatók, a szkennerek és a kétprocesszoros szer-

	Magyar dokumentumok				Külföldi dokumentumok				összesen
	ajándék	csere	köteles	vétel	ajándék	csere	köteles	vétel	
Folyóirat	2657	1	8049	1692	648	5503		2481	21 031
Időszaki	6650	32	6525	100	1420	9283	1	1035	25 046
Könyv	7536	316	74274	1244	2538	9050	5	1674	96 637
El. dok.	192		2	170	99	111		852	1426
Összesen	17 035	349	88 850	3206	4705	23947	6	6130	144 228

Az állomány feltárása

A könyvtár katalógusainak alapvető feladata a dokumentumok formai és tartalmi feltárása a felhasználói igények minél teljesebb mértékű kiszolgálása érdekében. A formai feltárás folyamatában az első könyvlajstromokat, majd nyomtatott katalógusokat a cédulakatalógusok váltották fel. A könyvlajstromok és cédulakatalógusok az 1867 és 1990 közötti időszakot jellemezték. A cédulakatalógus a gépesítés kezdetéig, 1990-ig épült. Több mint százhusz év anyagát szerző és cím szerint teszi visszakereshetővé, függetlenül a dokumentum típusától, egyetlen katalógusban. 1984-ig betűrendes sorozati katalógus is épült.

ver már lehetővé tették egy modern, számítógépes integrált rendszerben dolgozó könyvtár kialakítását. A helyi hálózat ma hatvan gépből áll. Ezek többsége munkagép (a raktárakba is telepítettünk gépeket), de tíz számítógép csakis olvasói célokat szolgál. (Ez nem csak a számítógépes katalógus használatát jelenti.) A géppark tette lehetővé, hogy a könyvtár 2001-ben egy modern, több szempontú keresést támogató integrált könyvtári rendszert telepítsen. Az OLIB 7.1-es verziójával szemben alapvető elvárásunk volt, hogy a helyi hálózatban elérhetővé tegye az összes munkafolyamatot, csatlakoztatható legyen a hazai könyvtári rendszerekhez, biztosítsa az adatok szabványos letöltését és cseréjét, illetve az interneten keresztül lekérdezhető legyen min-

denki számára. 2002 novembere óta dolgozunk az OLIB katalogizáló moduljával, amely média-típus vagy adatelemek szerint, formátum-specifikusan teszi lehetővé a dokumentumok bibliográfiai leírását, tartalmi feltárását, kereszthivatkozások, analitikák létrehozását. A HUNMARC szabványt figyelembe véve katalogizálunk. 2003 januárjában megkezdődött a gépi kölcsönzés, ami egyben az 1990 előtti állomány feldolgozásának kezdetét is jelenti, igaz csak „gyorskatalogizálás” formájában. Reményeink szerint egy-két hónapon belül megvalósul az 1990 óta számítógépen feldolgozott állomány internetes elérése, ami távoli felhasználók számára is lehetővé teszi a keresést gyűjteményünkben szerző, cím, tárgyszó és kulcsszó szerint. Azt várjuk, hogy kilépésünk az elektronikus világhálóra minőségi változást jelent majd az ODR-ben betöltött szerepünkben.

Szolgáltatásaink

Az olvasótermek kulturált feltételeket biztosítanak a tanuláshoz, kutatáshoz, olvasáshoz. A szabadpolcokon közel tízezer kézikönyv közvetlen elérését tesszük lehetővé. Olyan állománycsoportokat hoztunk létre (pl. népszámlálások, mikrocenzusok, demográfia, népesedés, vándorlás stb.), amelyek eltérnek más könyvtárakétól, tükrözik könyvtárunk speciális szakmai szerepét, és jobban eligazítják az érdeklődőket a csak nálunk elérhető információforrások között. A kézikönyvek között megtalálhatók a nemzeti statisztikai évkönyvek, a tematikus nemzeti vagy nemzetközi adatgyűjtemények. Az utóbbiak között vannak az ENSZ, az Európai Unió, a FAO, a WTO és más nemzetközi szervezetek, régiók adattárai.

A folyóirat-olvasóban mintegy kilencszáz hazai irodalmi, közéleti és szakmai folyóirat, napi- és hetilap, közlönyök, KSH időszak kiadványok érhetők el. (Kötelezpéldány- jogosultságunknak köszönhetően valamennyi magyarországi megyei napilap rendelkezésre áll.) Az ötszáznál több külföldi, többségében statisztikai és közgazdasági szakfolyóirat mellett megtalálhatók a legismertebb angol, német, francia és orosz nyelvű napi- és hetilapok.

A tájékoztató munkatársak mellett tíz számítógép segíti az olvasótermekben a tájékozódást. A számítógépeken lehetőséget adunk az internet,

A könyvtár bejárata

a CD-ROM-ok és speciális adatbázisaink használatára. CD-ROM-gyűjteményünk számban és tartalomban egyaránt gazdag. Külön ki kell emelni az Európai Unió és intézményei, továbbá a KSH elektronikus kiadványait.

Az olvasótermekben elérhető adatbázisok

TEXTPAC: saját fejlesztésű folyóiratcikk-adatbázis, több mint hetven magyar és százötven külföldi folyóiratból válogat. A cikkek, tanulmányok tárgyszavazott bibliográfiai leírását tartalmazza a következő témakörökben: államigazgatás, uniós csatlakozás, gazdaságpolitika, közgazdaság-tudomány, népesedéspolitika, statisztikai módszertan, szociálpolitika. Az 1977 és 2000 közötti állomány a konvertálás után az OLIB rendszerbe került. A 2001 utáni folyóiratcikkek feldolgozása már közvetlenül az OLIB-ban történik, így a korábbiaknál teljesebb és pontosabb

tartalmi és formai feltárást (pl. a tanulmányokban szereplő statisztikai táblázatok, grafikonok számának közlése, az irodalomjegyzékek oldal-számainak leírása stb.) biztosíthatunk.

A *külkereskedelmi adatbázis* 1992-től dolgozza fel hazánk külkereskedelmi forgalmát. Közli az export- és az importadatokat vámtarifaszám szerint, konkrét termékre lebontva, megadva a mennyiségi és az értékbeli (forint és USA dollár) adatokat. A találati lista magyar és angol nyelven is kinyomtatható.

A *JSTOR adatbázis* on-line elérhető nálunk. Az amerikai egyetemek és a Mellon Alapítvány támogatásával készül, jelenleg huszonhárom témakörben 237 angol nyelvű folyóirat teljes szövegének elérését és letöltését biztosítja. Ingyenesen hozzáférhető, rugalmas, felhasználóbarát keresőrendszere van.

Az *OBSERVER* internetes figyelőszolgálat. Kulcsszavas kereséssel tájékozódhatunk a magyarországi időszaki kiadványokban. Nálunk a *Sajtókereső* és az *Onlinekereső* adatbázisai érhetők el.

Fontos, hogy a könyvtár dokumentumaiból és a nálunk elérhető adatbázisokból biztosítjuk a másolatkészítés, nyomtatás lehetőségét. A szolgáltatás térítésköteles.

Az olvasószolgálat forgalmi adatai

A táblázat értelmezéséhez szükség van néhány fogalom kifejtésére. A referenzkérdések közé soroljuk az olvasóktól személyesen a könyvtárban, telefonon vagy e-mailben kapott kérdéseket. Tájékoztatás az adatforrásból: ide tartoznak a tájékoztató könyvtárosok által végzett számítógépes keresések (nemcsak a katalógusban) és a konkrét olvasói keresőkérdésekre válaszoló dokumentumok kézbeadása, illetve az egyes dokumentumokban a kért adatok megkeresése olvasói kérésre.

A beíratkozottak számában igazán lényeges változás 2000 és 2002 között csak 2002-ben következett be, amikor az új programra való áttérés miatt az éves zárva tartás hosszabb volt a szokásosnál.

A referenzkérdések száma 2000 és 2001 között igen intenzíven nőtt, egy évvel később kisebb mértékben csökkent.

A „tájékoztatás az adatforrásokból” oszlopban a számok valóban önmagukért beszélnek. A könyvtár fontosságát, a gyűjtemény értékét, adatbázisaink használhatóságát és nem utolsósorban a tájékoztató munkatársak felkészültségét jól mutatják a számok. 2002-ben csaknem száznegyvenezer kérdésre válaszoltak a könyvtár munkatársai.

A fénymásolati szolgáltatás rendkívül népszerű. Ez érthető, hiszen számos olyan dokumentummal rendelkezünk, amely Magyarországon csak nálunk lelhető fel, és csak egy példányban, viszont könyvtárunk nem, illetve csak korlátozottan kölcsönöz. A másolati igényeket növeli, hogy a használt dokumentumok jelentős része adat, táblázat jellegű kiadvány. Jegyzetelésük nem lehetséges, leírásuk körülményes, így előtérbe kerül a fénymásolás.

A kölcsönzők és a kölcsönzött dokumentumok száma, kisebb hullámzásoktól eltekintve, egyenletesen alakult.

Az ODR és a KSH könyvtára

A hazai könyvtárügy kiemelt fontosságú projektje az Országos Dokumentumellátási Rendszer. A rendszer közös munkát és kölcsönös egymásrautaltságot jelent.

A KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat az indulástól tagja az Országos Dokumentumellátási Rendszernek. Rendkívül gazdag, tudatosan épített, rendszeresen gyarapított, jó külföldi kapcsolatainak köszönhetően nemzetközi

	Beíratkozott olvasók	Könyvtár-látogatók	Referenz-kérdések	Tájékozt. az adatforrásból	Fénymásolat (db)	Kölcsönzők száma	Kölcsönzött dokum. száma
2000	5984	21 571	17 852	93 685	173 156	5141	7703
2001	5941	21 554	26 446	111 784	148 630	6102	8510
2002	5393	22 277	25 623	137 997	137 997	6063	8731

kitekintést nyújtó statisztikai, demográfiai, közgazdasági, jogi, szociológiai, matematikai, informatikai gyűjteménnyel rendelkezik. A könyvtár ugyan nyilvános, de kölcsönzési jogosultsággal csak a KSH dolgozói rendelkeznek.

Adott tehát az egyik oldalról egy rendkívül gazdag gyűjtemény, a másik oldalról viszont nagyon jól érezzük, hogy minél szélesebb felhasználói kör számára elérhetővé kell tenni szolgáltatásainkat, beleértve a konkrét dokumentum-szolgáltatást is. Sajnos az állomány számítógépes feldolgozása csak 1990-ben kezdődött meg, akkor is az internetes elérést nem biztosító TEXTAR rendszerben. A könyvtárközi kölcsönzésben is minőségi előrelépést várunk a 2002-ben élesben indított OLIB programtól. (Könyvtárunk megvásárolta az OLIB 7.1-es verziójához tartozó ún. VDX modult is, amely lehetővé tenné a könyvtárközi kölcsönzés számítógépes lebonyolítását. Azonban a modul használatának alapfeltétele több, szintén OLIB VDX modullal rendelkező és azt használó könyvtár megléte.) Az OLIB által biztosított webfelület a hazai és külföldi könyvtárak és könyvtárhasználók számára is elérhetővé teszi az állományunkban való tájékozódást. Minden bizonnyal megváltoztatja az eddigi könyvtárközi kölcsönzési gyakorlatunkat az internetes katalógus megjelenése, de számítunk arra, hogy még hosszú ideig szükség lesz a hagyományos nyomtatványra. Mai gyakorlatunkban a kérő könyvtár, illetve annak képviselője/könyvtárosa természetes személyként, díjtalanul a könyvtár olvasója lehet, tagságát rendszeresen megújítjuk. 2003 elejétől önálló e-mail címmel rendelkezünk a könyvtárközi kölcsönzéshez, így elektronikus úton is fogadhatunk, illetve továbbíthatunk kéréseket.

A könyvtári web elérhetővé tétele után jelentős növekedésre számítunk. A weben lehetőség lesz a szerző, a cím, a kulcsszó és a tárgyszó szerinti keresésre. A találati lista ISBD formátumban is megjeleníthető.

A KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat önálló honlappal rendelkezik, amely a Központi Statisztikai Hivatal honlapján keresztül érhető el. A honlap menüsorában az INTÉZMÉNYEK menüpontra kattintva lehet eljutni a könyvtári honlaphoz, amely hasznos gyakorlati tudnivalókat tartalmaz könyvtárunkról.

Várjuk, hogy könyvtárunkat minél többen keressék fel személyesen, vagy látogassanak el

a Központi Statisztikai Hivatal és a könyvtár honlapjára.

A könyvtár elérhetőségei:

KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat

Cím: 1024 Budapest, Keleti Károly u. 5.

Web: www.ksh.hu

Telefon: (1) 345-6105

olvasószolgálat: (1) 345-6036

Fax: (1) 345-6112

olvasószolgálat: (1) 345-6385

E-mail: konyvtarkozi@office.ksh.hu

Dr. Nemes Erzsébet–Rettich Béla

Az ODR egy fogadó könyvtár szemszögéből:

A dunaújvárosi József Attila Könyvtár

Az ODR lelőhely-adatbázisának statisztikája szerint a dunaújvárosi József Attila Könyvtár a rendszer „nagybani” felhasználói közé

tartozik, 2002-ben például több mint hatszáz alkalommal vettük igénybe a szolgáltatásait. Ez a statisztika azonban csak a dokumentumkéresek-ről szól, de legalább ilyen sűrűn látogatjuk az ODR honlapját más okok miatt is.

Bevezetőül néhány szó városunkról és a könyvtárról. Dunaújvárosnak ma ötvenötezer lakosa van. Köztudottan az ipari tevékenység, elsősorban a Dunai Vasmű, ad megélhetési lehetőséget a város lakóinak. Tizenkét általános iskolában, nyolc középiskolában és a Dunaújvárosi Főiskolán tanulhatnak a gyerekek és a fiatalok. A főiskola elsősorban műszaki, informatikai, gazdasági képzést nyújt.

A városban élők közművelődési könyvtári ellátásáról a József Attila Könyvtár és két fiókkönyvtára gondoskodik. A közkönyvtári hálózat mellett minden általános és középiskolában van iskolai könyvtár, ezek több-kevesebb (inkább kevesebb) hatékonysággal működnek. A Dunaújvárosi Főiskola könyvtára a hallgatók és oktatóik igényeinek igyekszik megfelelni, a Dunai Vasmű műszaki könyvtára pedig a gyárat, a termelést szolgálja ki.

DÍJMENTES!

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár a könyvtárközi kölcsönzésbe visszaérkező – 2 kg alatti – portós küldemények kiváltására *válaszküldemény-szolgáltatást* indított el.

A könyvtárközi kölcsönzéssel küldött csomagba válaszküldemény címkét mellékelünk, felragasztásával a könyvtárak mentesülnek a visszaküldés költsége alól.

A posta által számlázott összeget az *ODR szolgáltatásait támogató keret* terhére, utólag számoljuk el. A szolgáltatás azoknak a könyvtáraknak jelent kedvezményt, amelyek a visszaküldés költségét nem tudják elszámolni.

Részletes tájékoztatás:

DEENK Könyvtárközi kölcsönzés. 4010 Debrecen Pf. 39.

E-mail:

ill@lib.unideb.hu

Telefon:

(52) 512-900/2079

A dunaiújvárosi József Attila Könyvtár épülete, folyóirat-olvasója és szabadpolcos részlege

A József Attila Könyvtárban és fiókkönyvtáraiban a beiratkozott olvasók száma 2002-ben összesen 11 532 volt, 43 százalékuk a tizenöt és harminc év közötti korosztályhoz tartozik. A tizennégy év feletti olvasók 58 százaléka nappali tagozatos hallgató valamelyik közép- vagy felsőfokú intézményben, és tapasztalataink szerint a harminc év alatti korosztályból szinte mindenki részt vesz valamilyen tanfolyamon, továbbképzésen, oktatáson. Többnyire ebből a korosztályból kerül ki a könyvtárközi kölcsönzést igénylők zöme is, akik elsősorban tanulmányaikhoz keresnek meghatározott irodalmat.

Könyvtári hálózatunk állománya összesen 173 ezer dokumentum, melynek nagy része könyv. Éves gyarapodásunk a tavalyi évben 5616 dokumentum volt.

A felsorolt könyvtári adatok lényegében évek óta hasonlóak, arányaikban állandók, lassan emelkedők. Fontos jellemzője még a könyvtárunknak, hogy a központi könyvtárban 1990-től vannak számítógépek, 1993-tól folyamatosan bővülő helyi hálózattal rendelkezünk, 1997-től pedig van internet-hozzáférésünk.

Könyvtárközi szolgáltatásokkal a központi könyvtárban egy kolléganőnk foglalkozik, az igényekhez és a feladatokhoz igazodva. Általában napi egy-másfél óra az, amit a kérések továbbításával, az adminisztrációval, csomagküldéssel stb. tölt.

A teljesített könyvtárközi kérések számának alakulása:

Év	Kérések száma
1996	201
1997	185
1998	231
1999	299
2000	306
2001	460
2002	647

A táblázatból látható, hogy az ODR és az elektronikus katalógusok létrejötte, elterjedése, illetve az e-mailen keresztül történő kérés lehetőségének bevezetése előtt is sokszor vettük igénybe a könyvtárközi kölcsönzést. Az elektronikus szolgáltatások megjelenésével, az ODR létrejöttével jóval könnyebbé vált a dolgunk, amit az is jelez, hogy 1999-ben majdnem 50 százalékkal nőtt, 2002-ben pedig megháromszorozódott könyvtárközi kéréseink száma 1996-hoz képest.

Miért kedveltük meg és miért kedveljük még ma is az ODR szolgáltatásait? Milyen esetekben fordulunk a rendszerhez? Dokumentumkérésen kívül mikor használjuk még az ODR közös lekérdező felületét?

A korábbi időszakhoz képest a legnagyobb előnye a rendszernek, hogy pontosan tudjuk, mit honnan kell megkérnünk, és melyik az a könyvtár, ahol éppen hozzáférhető a keresett dokumentum, ahonnan késedelem nélkül el tudják küldeni azt. Újabb kellemes meglepetés a gyorsaság, hiszen a postai átfutáson kívül alig néhány nap a várakozási idő. Általában egy héten belül megérkeznek a dokumentumok. Szinte hihetetlen, de volt rá példa, hogy hétfőn reggel elküldtük a kérést, a keddi postával pedig már meg is kaptuk a könyvet.

Tapasztalataink szerint a tagkönyvtárak meglehetősen rugalmasak a kölcsönzési határidő kezelésében, hiszen néha előfordul, hogy hosszabbítást is kell kérnünk, és ez a kérésünk eddig még mindig meghallgatásra talált.

Néhány problémánk azért nekünk is adódott.

Az egyik legnehezebben megoldódó a postaköltség kérdése volt. Az 1997. évi CXL. törvény 71. §-a szerint a szakminisztériumnak kell megoldania a könyvtárközi dokumentumellátás postaköltségének finanszírozását. A székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár 2000-ben jelezte is, hogy ODR-tagkönyvtárként a postaköltséget átvállalja tőlünk, mert utólag térítésként megkapja. Ezen fellelkesedve úgy gondoltuk, hogy a többi ODR-tagkönyvtár is ezt a módszert választja, de úgy látszik, ez csak nekünk volt ilyen egyértelmű. Többszöri telefonbeszélgetés és levélváltás, kisebb-nagyobb viták és egyeztetések után megoldódott a postaköltség kérdése, mely ma már tényleg nem terheli könyvtárunkat.

Olvasóink körében nem túl népszerű követelmény, hogy néhány esetben csak helyben használatra kapjuk meg a kért műveket, de megértjük a kérést, hiszen az állományvédelmi szempontokat tudomásul kell vennünk

Néha olyan dokumentumot kérünk, amelynél a státus hozzáférhetőséget jelöl, de az érkező e-mail arról tájékoztat, hogy a kért könyvet nem találják, kallódik, valószínűleg nincs már meg. Ez a jelenség nem ismeretlen számunkra, hiszen mi is találkozunk a problémával, és együttérzéssel vesszük tudomásul a hírt, megpróbáljuk másik könyvtártól beszerezni a dokumentumot.

A könyvtárközi kérések lebonyolítását megkönnyítené, ha egy mű azonos kiadásai egy leírás alatt lennének megtalálhatók, és egy kattintással láthatnánk, hogy mely könyvtárak azok, amelyekben megtalálható a keresett mű. Most mindez többszöri kattintgatással oldható csak meg, és előfordul, hogy csak az utolsó leírásnál szereplő könyvtárak között találunk szabad példányt.

A könyvtárközi kérések lebonyolítása mellett többször használjuk a közös elektronikus katalógust tájékoztatáshoz, adatok pontosításához (pl. egy-egy mű kiadási adatainak keresése, bibliográfiai adatok pontosítása stb.).

A könyvtárközi kérések esetében általában tudjuk pontosan a szerzőt vagy a címet, így keresésnél csak egy mezőt töltünk ki, és ebben az esetben gyorsan kapunk találati listát. Ha azonban egy szerző műveire vagyunk kíváncsiak és cím szerinti rendezést kérünk, már hosszabb a várakozási idő, ugyanúgy, mint abban az esetben, ha a szerzői és a cím szerinti mezőt egyszerre töltjük ki. Irodalomkeresésnél szívesen használjuk a tárgyszó szerinti keresést is. (Többek között a Java programmal vagy a diszlexiával kapcsolatos irodalom esetében.) Ezt a felhasználási módot különösen szívesen veszik igénybe a felsőoktatási intézmények hallgatói szakdolgozat készítésénél, az anyaggyűjtés időszakában.

A kért dokumentumok megoszlása

Eredeti dokumentum	519
Ebből idegen nyelvű dokumentum	50
Fénymásolat	128
Nem teljesített kérés	30

Fénymásolatban többnyire folyóiratban megjelent tanulmányokat kérünk, elsősorban a pedagógia és a természettudomány területéről. Általában olyan folyóiratokról van szó, amelyek nincsenek már meg az állományunkban (öt-tíz évvel korábbiak). Az idegen nyelvű dokumentumok zöme szépirodalom, a többi a társadalomtudományok körébe tartozik. A nem teljesített kéréseknél általában technikai akadályokról van szó, pl. a kért anyag csak mikrofilmen van meg, esetleg nincs meg mégsem a könyv, de előfordult az is, hogy nem kapunk választ arra, miért nem teljesítik a kérésünket. 2002-ben a kért dokumentumok 85 százaléka szakirodalom volt, száz esetben kértünk szépirodalmi művet, ebből harminc nem magyar nyelvű könyv volt.

A kért szakirodalom témakörönkénti megoszlása

Tartalom, témakör	Darab
Pszichológia	63
Pedagógia	
Történelem	
Gazdaság, pénzügy, Európai Unió	
Irodalomtudomány, nyelvészet	
Természettudomány	
Vezetés, szervezés	
Jog, politológia	
Egyéb szakirodalom	216

A szakirodalom esetében általában azért kell könyvtárközi szolgáltatáshoz folyamodnunk, mert az adott témakörben a gyűjtőkörünkön kívül eső dokumentumot kérnek. Előfordul az is, hogy állományunkban csak a konkrét mű nincs, pl. tojásfestésről ötféle művünk is van, de olvasónk egy hatodikhoz ragaszkodott, amelyre a Néprajzi lexikon hivatkozott.

A dokumentumokat küldő könyvtárak

Könyvtár	Kért dok.
	201
Szegedi Tudományegyetem	
Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár	71
Pécsi Tudományegyetem Könyvt.	
Somogyi-könyvtár	
Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár	
Országos Széchényi Könyvtár	
Egyéb könyvtárak	61

Összefoglalva: hasznos, gyors és megbízható eszköz az Országos Dokumentumellátási Rendszer, melyet sokoldalúan tudunk és szeretünk használni, és szívesen „reklámozzuk” a lehetőséget olvasóink körében. Az ODR jelentősen megkönnyítette, megkönnyíti a mi munkánkat is, de az igazi nyertesek a felhasználók, az olvasók, hiszen az a sokat hangoztatott alapelv látszik megvalósulni a régi módszernél hatékonyabban és gyorsabban, hogy a teljes könyvtári rendszer rendelkezésére áll annak a felhasználónak is, aki csak egy könyvtárnak a tagja.

Katona Zsuzsanna
olvasószolgálati csoportvezető

A hazai folyóirat-repertorizálás jelenlegi rendszere [?] és problémái

Amit most megpróbálok összefoglalni, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Bibliográfiai Szekciója által rendezett 2003. április 15-én tartott Tanácskozás a nemzeti cikkrepertórium megvalósíthatóságáról (1.) elnevezésű szakmai rendezvényen hasonló címen elhangzott előadás anyagára épül. (Ahogy elnevezése mutatja, várhatóan lesz még folytatása, ahogy nekem sem ez az utolsó hozzászólásom a témával kapcsolatban.)

Az összejelölés apropóját lényegében egy levélrészlet adja, amely a Kataliston volt olvasható február 26-án. A kulcsmondattól végéig idézem a levelet: „A »Magyar Nemzeti Bibliográfia. Időszaki Kiadványok Repertórium« c. kiadványunk megjelentetése a 2002-es tárgyévvel lezárul. A jövőben valamennyi, korábban nyomtatásban megjelent nemzeti bibliográfiai kiadvány (térképek, zeneművek) közreadását elektronikus formában tervezzük. Üdvözlettel: Dr. Monok István főigazgató”

A levél első fele, jóval részletesebben, a Könyvek Bibliográfiája változásaival foglalkozott. A leglényegesebb változtatás az, hogy a jövőben mindenki maga nyomtathatja ki a kurrens füzetet. (Ha szükségük van rá az egyéb, jobban használható változatok mellett. Örülhetnek az ingyenes szolgáltatásnak, miközben ez feltehetőleg többbe kerül nekik, mint amikor előfizették a havonta kétszer megjelenő füzeteket, az OSZK pedig megspórolja a minden bizonnyal veszteséges nyomtatási költségeket.) Annyira ez a rész látszott a legfontosabbnak, hogy a Könyvtári Figyelő legújabb száma is csak ezt vette fel, elhagyva az általam idézetteket. (2002. 4. sz. 768. p., forrásként Monok Istvánt és Berke Barnabásné, a levél feladóját határozva meg.)

Aki máshol mégis tovább olvasta a levelet, azt gondolhatta, hogy a jövőben az Időszaki Kiadványok Repertóriumát (röviden MNB IKR, még rövidebben IKR) sem fogják havonta megkapni. Mivel az utóbbi időben már úgysem volt

folyamatos a megjelenése, ez sem jelent lényeges változást. A jövő úgyis az elektronikus formáé. A nemzeti cikkrepertóriumnak pedig úgyis van két elektronikus változata is, az interneten az IKER adatbázis, az MNB CD-ROM-on pedig a Sajtórepertórium. Ezek már eddig is sokkal könnyebben használhatók voltak. Egy kis bizonytalanság mégis támadhat az emberben, ha más, nem hivatalos forrásokból olyan információkat is kap, hogy az elektronikus változatokat sem folytatják. Ez már lényegesebb változtatás, olyan, amely megdöbbeneti és elgondolkodtatja az embert.

Nem ez az első alkalom, amikor jelentős változás előtt állt a cikkek feldolgozása. Bő két évtizeddel ezelőtti közleményeket idézek fel. Az elsőket az a *Sonnevend Péter* írta, aki ennek a változtatásnak a főszereplője volt, s aki a mostani rendezvény keretében is előadást tartott, bizonyára ez is olvasható lesz.

Az elsőnek a lezárása ma is aktuális:

„Lehetőségeket villantottam fel, érezve annak kényszerét, hogy a válaszütra érkezett cikkbibliográfia jövőjét – az átfogó szakmai érdekek függvényében – közösen, nyilvánosan kell meghatározunk.” (Sonnevend Péter: Válaszúton a kurrens magyar cikkbibliográfia. In: Könyvtári Figyelő, 1980. 6. sz. 601–608. p.)

Ahogy Sonnevend Pétertől megtudhattuk, akkor is felmerült a megszüntetés lehetősége, ami szerencsére nem valósult meg.

Másik írásának részei szintén ma is érvényes szempontokat határoztak meg:

Milyen lesz az Időszaki Kiadványok Repertórium?

Az átalakítás feltétele: együttműködés és munkamegosztás

(Sonnevend Péter: Együttműködés a hazai cikkirodalom feltárásában. In: Könyvtáros, 1980. 9. sz. 509–510. p.)

A változások vitát is váltottak ki, részletes adatokkal alátámasztva, bár abban az időben egy nyomtatott bibliográfiának az elemzése sokkal nehezebb, munkaigényesebb volt, mint mostanában az adatbázisoké (*Mezey László Miklós*: Megújulás? A régi és az új MNB IKR. In: Könyv-

tári Figyelő, 1982. 2. sz. 133–142. p.), az elemzésre Sonnevend Péter és a mostani előadásában idézett *Sándor Ernő* válaszolt (Sándor Ernő – Sonnevend Péter: Megújulás kérdőjellel? Válasz Mezey László Miklósnak. In: Könyvtári Figyelő, 1982. 3. sz. 253–257.).

A változásokkal *Bényei Miklós* is foglalkozott összefoglaló tanulmányában: „Gyökeres fordulat következett be az MNB-IKR összeállításában és kiadásában. A folyóiratok és ezzel együtt a közlemények számának emelkedése fokozatosan a kritikus határig növelte a feldolgozott cikkek mennyiségét és ennél fogva a bibliográfia terjedelmét. ... Kétéves széles körű szakmai előkészítés és a feladatot vállaló partnerekkel (OMKDK, MÉM Információs Központ, Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár) folytatott tárgyalássorozat előzte meg az együttműködési megállapodást.

... Noha a kooperáció mindmáig működik és magában hordozza a továbblépés, bővítés lehetőségét, a döntés akkor is, azóta is sok ellenérzést váltott ki. A repertórium megosztottsága ugyanis valójában szétagoltság s ez ellentmond a nemzeti bibliográfia teljes áttekintést nyújtó funkciójának, vagyis az integráció, az egység hiánya éppen a cikkbibliográfia »nemzeti« jellegét kérdőjelezi meg. Nem sikerült kiküszöbölni a párhuzamos figyelmet sem és változatlanul vannak hézagok a feltárásban. Másfajta gondot okoznak a metodikai eltérések.” (Bényei Miklós: A kurrens nemzeti bibliográfia ötven éve. In: Könyvtári Figyelő, 1996. 3. sz.)

Kiemelhetünk néhány olyan kulcsszót az idézett részből, amelyek ma is aktuálisnak tűnnek: Szétagoltság, párhuzamos figyelés, hézagok, metodikai eltérések.

Az 1980-as évek eleje óta a legjelentősebb változást az adatbázisok megjelenése jelentette. Amikor az ebből a változásból adódó lehetőségekkel foglalkozunk, elkerülhetetlen, hogy ne *Vajda Erik* eddig is (a mostani rendezvényen is) sokat idézett tanulmányát (Vajda Erik: Időszaki kiadványok válogatott cikkeinek online adatbázisa kooperációs partnerek együttműködésével (megvalósíthatósági tanulmány) Bp. OSZK-KMK, 1994.) vegyük elő.

A kötet angol nyelvű referátuma a címben jelzett célról megállapította, hogy az valós használói igényeken alapszik, s azt mind szervezeti, mind technikailag megvalósíthatónak ítélte.

Két csoportban áttekintette az akkor létező kurrens bibliográfiákat (az általános és szakterületi bibliográfiák között harmincnégyet sorolt fel, többségüket a társadalomtudományok területéről, plusz még a földrajzi területre vonatkozó [helyismereti] bibliográfiák között tízet), ezek között akkor már több készült számítógép segítségével, de csak egy volt géppel olvasható, vagyis adatbázis, a PRESSDOK, akkor floppy-újságként.

De a felsorolt bibliográfiák között voltak azok, amelyekből a ma ismert adatbázisaink kialakultak (s a helyismeretiek közül is a Budapest történetének bibliográfiája és a Vas megye irodalma). S a PRESSDOK-ot követően, már a tanulmány megjelenésének évében kezdtek megjelenni az adatbázisok (például az OMIKK CIKK adatbázisa nyomtatott referálólappal sorozatuk megszűnését követően), elég különböző formákban.

Nem véletlen, hogy Bényei Miklós és Vajda Erik volt az összejövétel felkért hozzászólója, s mivel az előadók között Sonnevend Péter mellett még *Wolf Magda*, a Magyar Nemzeti Bibliográfia Sajtórepertórium Szerkesztőseje osztályvezetője és Berke Barnabásné, a Gyűjteményfejlesztési Főosztály és Nemzeti Bibliográfiai Központ főosztályvezetője volt, így egyedül e sorok írójának az illetékességét kell megmagyarázni. Először egyes adatbázisok elemzésével próbálkoztam meg, az itt szerzett tapasztalatok azt mutatták, hogy ezeket egymással való összefüggésükben érdemes vizsgálni. A részletes vizsgálat előtt egyik legutóbbi publikációm a 2000-es évek elejére kialakult helyzetet próbálta összegezni. (Murányi Péter: Az időszaki kiadványok cikkeinek feldolgozása a magyar és lett nemzeti bibliográfiai adatbázisokban. In: Könyvtári Figyelő, 2002. 3. sz. 511–525. p. <http://www.ki.oszk.hu/kf/2002/3/muranyi.html>)

Ebben 12 + 1 magyar adatbázis szerepel, egyesek az interneten érhetők el, mások CD-ROM-on, vannak olyanok is, amelyek mindkét formában. (Zárójelben az adatbázisok később alkalmazott kódja.)

A kiindulást az OSZK cikkrepertóriumra jelenteli (remélhetőleg a jövőben is): IKER (Internet) Sajtórepertórium (CD-ROM) (S), ehhez kapcsolódnak a három nagy alkalmazott tudományi terület adatbázisai – MEDINFO: MOB (O), OMIKK: MAB (A), OMIKK: CIKK adatbázis (C), majd helyette az MMR (Magyar Műszaki és Gazdasági Repertórium adatbázisa (R),

azóta elérhetővé vált ennek angol nyelvű változata, a HTER is.

Sokkal több adatbázis van azonban a különböző társadalomtudományi területeken:

OSZK, Könyvtári Intézet: MANCI (K), Országos Idegennyelvű Könyvtár: Nemzetiségi adatbázis (N), Műfordítás adatbázis (Ú), OPKM: PAD (CD-ROM és internet) (D), FSZEK: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár adatbázisai CD-ROM-on: irodalmi, (I) szociológiai (SZ) Országgyűlési Könyvtár: PRESSDOK (a PRESSDOK – HUNDOK CD-ROM-on) (P), Jogi adatbázis (J) a Complex CD Jogtáron.

Már ennek a tizenkét (tizenhárom) adatbázisnak az áttekintése sem lehet könnyű a használók (s a könyvtárosok) számára, nem beszélve arról, hogy még abban az esetben is, ha mindegyikhez könnyen hozzá tudnak férni, milyen nehézséget jelenthet a legkülönbözőbb rendszerű adatbázisok használati lehetőségeinek megismerése. Pedig még több, a korábbi cikkben nem említett adatbázist is figyelembe kell venni. Ilyen a CD-ROM-on megjelent Magyar Állatorvosi Bibliográfia, bár ez nem teljesen friss, az 1990 és 1999 közötti évek anyagát foglalja össze, ezzel ellentétben azonban folyamatosan aktualizálhatják a Néprajzi Múzeum Könyvtárának ETHNO adatbázisát, amely a könyvtár katalógusa mellett néprajzi bibliográfiai adatok között cikket is feldolgoz: <http://www.neprajz.hu/tin-bin/tinweb.cgi>. A kettőben az a közös, hogy a feldolgozott forrásokat nem lehet áttekinteni. Az, hogy az IKER-ben és a többi áttekintett adatbázisban nem nagyon sikerült rábukkanni a sportlapok anyagára, elvezetett a Semmelweis Egyetem Testnevelés és Sporttudományi Karának könyvtárához, azon belül a cikkek adatbázisához (ennek is van címe, de kissé túl bonyolult, ezért egyszerűbb néhány kattintással, a <http://www.hupe.hu/ide.html?szerv/konyv/index.html~body> címről elérni). (Ha az OMgKDK honlapja épp nem elérhető, ezzel lehet azt is illusztálni, hogyan működik az adatbázisuk, mert ugyanúgy az ALEPH-ot használják.) Bizonyára vannak még további cikket feldolgozó adatbázisok egy-egy könyvtár rendszerében, örülnék, ha felhívnák rá a figyelmemet (feltehetően másokat is érdekelne).

S itt vannak még továbbiak, amelyeket nem hagyományos adatbázisokként említhetünk. Ilyen a MATARKA elnevezésű, a Miskolci Egyetem

Könyvtára által kezdeményezett, több könyvtár munkatársainak közreműködésével épülő tartalomjegyzék-adatbázis: <http://www.matarka.hu>. Erről először azt lehetett megállapítani, hogy az általa kiválasztott folyóiratok az eddig említett adatbázisokban a legjobban feldolgozottak közé tartoznak, s így a párhuzamosságokat növelheti. Egy másik megközelítés szerint azonban, amikor az adatbázisok hiányosságait nézzük, hasznosnak találhatjuk ezt az egyes cikkekről sokkal kevesebb adatot tartalmazó, de a tartalmi feltárás hiánya miatt sokkal gyorsabban építhető adatbázist, különösen akkor, ha képesek lesznek minél több forrás kurrens feltárására. Abban is eltér az eddigi adatbázisoktól, hogy miközben nyomtatott lapokat dolgoznak fel, az interneten is megtalálható cikkek teljes szövegéhez egy kattintással eljuthatunk.

A következő adatbázis esetében már az azt építő könyvtár is nem hagyományosnak tekinthető, nem véletlen, hogy a Neumann János Digitális Könyvtár az internet katalogizálására vállalkozott a WebKat.hu építésével (<http://www.neumann-haz.hu>, SZOLGÁLTATÁSOK menüpont), s az interneten elérhető kulturális tartalom jelentős részét az általuk és mások által az interneten megjelentetett könyvek mellett az időszaki kiadványok anyaga jelenti.

Ha még az Observert említjük meg (<http://www.observer.hu>), akkor már olyan adatbázis-hoz jutunk, amelyet nem könyvtár készít, nem is az ott megszokott szabványokkal, módszerekkel, de sok, sehol máshol fel nem dolgozott forrással, s nem az eddig megszokott feldolgozási sebességgel.

Ezekkel a kiegészítésekkel már minimum tizenkilenc adatbázisnál tartunk. Kérdés, hogy mennyire teszik érvényessé azokat a kulcsszavakat, amelyeket Bényei Miklós 1996-os tanulmányából kiemeltünk: széttagoltság, párhuzamos figyelés, hézagok, metodikai eltérések.

Azt mindenesetre megállapíthatjuk, hogy abban az esetben, ha egy folyóiratot feldolgoznak, akkor nagy a valószínűsége, hogy több adatbázisban is feldolgozzák, s ugyanez érvényes az egyes cikkekre is. Miközben azt szeretnénk, hogy az összes lényeges cikkről könnyen tudjunk tájékozódni, nagy a valószínűsége annak, hogy egyes cikkeket többszörösen is feldolgoznak, másokat viszont sehol sem. Mivel a felmerülő probléma, amiből kiindultunk, a nemzeti bibli-

ográfiai rendszer részét képező MNB IKR és az annak alapján készülő IKER adatbázis, illetve Sajtórepertorium esetleges megszűnése, elsősorban arra koncentrálnak, milyen változásokat jelentene, ha ez az eszköz kiesne a rendszerből (kérdem a cikket olvasó, a gyakorlatban dolgozó, az olvasókkal, felhasználókkal érintkező kollégákat, mennyire tapasztalták a Vajda Eriktől idézett „valós használói igényeket”), a már meglévő hiányok mellett milyen továbbiak alakulnának ki (mi az, amit idáig csak az IKR dolgozott fel, s ami a jövőben sehol sem lenne megtalálható, hogyan lennének pótolhatók ezek a hiányosságok).

Az mindenképp megállapítható, ha semmi más változás nem történne, mint a minden hiányosságuk, problémájuk mellett is a legkönnyebben használhatók és legkönnyebben elérhető közlé tartozó adatbázisok megszűnése, akkor az a jelen pillanatban sem ideálisnak mondható helyzetet sokkal rosszabbá tenné. Ha a megszűnés oka nem elvi jellegű, hanem csak az, hogy az IKR idők folyamán fokozatosan csökkent létszámú munkatársi gárdája már nem elegendő a feladatok ellátására, többek alkalmazására pedig nincs lehetőség, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy ennél sokkal kevésbé fontos célokra (nem önmagukban, hanem az egész rendszer működése szempontjából, nem csak a könyvtárügyben, de ott is) elköltenek sokkal nagyobb összegeket.

Próbáljunk kiindulni alapvető kérdésekből. Azt viszonylag könnyebb megállapítani, hogy mi van az adatbázisokban, milyen időszaki kiadványokból mely cikkeket tárták fel. Ha azonban azt is tudni akarjuk, hogy mi nem kerül be az adatbázisokba, akkor már valamivel nehezebb a helyzet. Pontosabban már az időszaki kiadványok számbavétele sem könnyű feladat, nemcsak a bennük megjelenő cikkeké. Elég arra emlékeztetni, milyen nagyszerű munkák születtek a megyei sajtóbibliográfiák között, a megyék sorában legutolsóként Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéről (részletes ismertetését lásd Bényei Miklós Mire jó a megyei sajtóbibliográfia? című írásában, In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2003. 1. sz. 17–22. p.), vagy nem túl rég Győr-Moson-Sopron megyéről, ahol viszont már több évtizede elkészült, kezdek újra vagy folytathatják a feltárást.

Szerencsére a nemzeti bibliográfiai rendszer keretében találhatunk (nem fenyegetett) adatbá-

zisokat, az interneten az IKB – Magyar Periodika Adatbázist http://w3.oszk.hu/ikb_h.htm, az MNB CD-ROM-on a Magyar Nemzeti Bibliográfia – Periodikumok címűt. Ha valaki nem akar eltévedni hosszabb időszak anyagában, több mint húszezer tétel között, inkább a most élőkre kíváncsi, s ugyanakkor jobban szereti a nyomtatott eszközöket, annak rendelkezésére áll a *Magyar Sajtóbibliográfia 2001* (A harmadik évezred magyarországi periodikumai. Szerkesztette: Nagy Anikó. Bp. 2002, OSZK.), ez is több mint ötezer tétellel, és szükségszerűen vannak benne olyanok is, amelyek azóta már megszűntek, mások pedig azóta indultak, így nem lehet elkerülni az adatbázis-változatokhoz való visszafordulást.

Ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy ezen időszaki kiadványok közül melyeket tárnak fel adatbázisokban, erre részben választ kapunk, mert az internetes változatban egy lap leírásából egy kattintással eljuthatunk azokhoz a tételekhez, amelyek az IKER adatbázisba kerültek be. Milyen kár lenne, ha ez a lehetőség megszűnne, s milyen szép lenne, ha a többi adatbázisba való bekerülésről is ugyanígy tájékozódhatnánk (az egy kattintás természetesen csak az internetes változatokra érvényes, de azért azt is jó lenne látni, hogy a CD-ROM-on megjelenőkben melyek szerepelnek).

Amíg ez a lehetőség nem adott, egyenként kell megpróbálnunk áttekinteni az egyes adatbázisok forrásait. Már az is, amikor erre az egyszerű kérdésre választ próbálunk kapni, jól tükrözi azt, mekkora különbség van az egyes adatbázisok között. (Ebben a részben szándékosan nem nevezek meg adatbázisokat, csak általános elveket rögzítve, a részletesebb kifejtést későbbre hagyva.)

Szerencsére több esetben lehetséges a böngészés, ilyenkor azt is láthatjuk, ha több különböző formában szerepel egy-egy cím (ez is fontos a keresés szempontjából), egyes esetekben csak speciális ismeretekkel tudunk a forrásra keresni, s néhol egyáltalán nem. Ahol van böngészőlista, az sokszor azt is megmutatja, hogy hány tétel került be az adatbázisba, néha a rendszer korlátai miatt a nagyobb tételszámúak pontos adatához csak kereséssel juthatunk hozzá, máshol az összesre ez érvényes.

Ezek után érthető, ha esetenként még nagyobb nehézségekbe ütközünk, ha azt akarjuk megtudni, egy adott évben hány cikket, mely cikkeket

vették fel a folyóiratból. S ha ezt sikerül is elvégeznünk, mivel egy adott lapot több adatbázis is feldolgoz s szeretnénk összehasonlítani az eredményeket, az összehasonlítás szempontjából sem mindegy, milyen sorrendben kapjuk meg a találatokat. Van olyan adatbázis, ahol ez a megjelenés sorrendje, tehát számonként tekinthetjük át a tételeket, máshol szűkíthetjük a keresést adott számra, de még mindig olyanokkal kell összevetni, ahol csak a címek vagy a szerzők betűrendjében kapjuk meg egy egész év anyagát.

A különböző adatbázisok forráslistájának egybeolvasztásával áttekintést kaphatunk az adatbázisokban feldolgozott időszaki kiadványok listájáról, megállapítható az, hogy mely lapokat dolgozzák fel több helyen is. Apróbb gondot a nem egységesen írt címek jelenthetnek. Ilyen szempontból nincs gond a Valósággal, amelyről meg lehet állapítani, hogy mind a tizenhárom, kiindulásul megnézett adatbázisban feldolgoztak belőle cikkeket, természetesen elég eltérő mértékben.

Ha hasonló módon feldolgozunk minden forrást, készíthető már olyan összesítő táblázat, amelyben minden időszaki kiadvány egy sort kap összes előfordulásával, illetve megállapítható az

is, hogy melyek azok, amelyek csak egy adatbázisban található meg. Így tudjuk, mit hol dolgoznak fel. Ezek között természetesen vannak már megszűnt lapok is. Annak megállapításában, hogy az egyes szakterületek lapjai közül mit és hol dolgoznak fel, mit nem, a Magyar sajtóbibliográfia 2001 című kötet anyagával való összevetés segít.

Itt most nem részletezem, hány lépés kell addig, amíg eljutunk azokhoz a táblázatokhoz, amelyek alapján minden egyes szakcsoportban láthatjuk, melyik lapot hol dolgozzák fel, illetve melyiket sehol sem. Amikor az adatbázisok kódjával jelöljük a feldolgozottságot, érdekes különbségekre figyelhetünk fel. Az alkalmazott tudományok csoportjaiba besorolt lapokat (ha egyáltalán szerepelnek valamilyen adatbázisban) nagyon sokszor csak a szakterületi adatbázisuk dolgozza fel. Ez leginkább az orvostudományhoz és a mezőgazdasághoz kapcsolódó csoportokra érvényes. Vannak ugyanakkor olyan csoportok, amelyekben sokkal inkább az érvényes, hogy amit feldolgoznak, az sok helyre bekerül. Ilyenek például a Magyar irodalom, Kulturális, társadalmi, irodalmi folyóiratok csoportokba sorolt lapok.

	Időszaki kiadványok száma	Legalább egy adatbázisban szerepelnek	Csak a Sajtórepertóriumban	Máshol vagy több helyen szerepelnek
Tudomány és ismeretek (általában)	22	6	3	3
Filozófia, etika	12	8		
Okkultizmus				
Pszichológia				
Egyházak, vallások		51	12	
Táncművészet	8	2	2	
Nyelvtudomány	11	7	5	2
Idegen nyelvek		14	11	
Magyar nyelv		12	5	7
Irodalomtudomány	18	13	4	9
Világirodalom	21	14	11	3
Magyar irodalom	116		11	Csak I-ben: 4
Kulturális, társadalmi, irodalmi folyóiratok	76		7	36
Régészet	17		7	
Honismeret	8	1		
Honismeret, helytörténet, Magyarország	98	43	14	29
Földrajz				
Történelem, történettudomány	41		8	23
Történelem, Magyarország	30	18	3	
Múzeumi kiadványok, gyűjtemények*	66	41	18	

A szakterületi adatbázisok és a Sajtórepertórium viszonya

Azokon a területeken, amelyeknek nincs saját adatbázisuk, sok olyan lappal találkozhatunk, amelyből csak a Sajtórepertóriumba (illetve IKER-be) kerültek be tételek. Ilyen pedig sok van a 0-1-2-7-8-9 főosztályokban.

Egy példán próbálom illusztrálni, hogy önmagukban ezek a számok nem is mutatják igazán, esetenként mennyire csak a Sajtórepertórium dolgozza fel nagyobb mértékben ezeket az időszaki kiadványokat. *(L. a táblázat csillaggal jelzett, dőltbetűs sora!)*

Ez csak akkor derülhet ki, ha az egyes adatbázisokban szereplő tételek számát nézzük.

A Múzeumi kiadványok, gyűjtemények esetében egyetlen olyan, több helyen is feldolgozott lap van, amelyből nem a Sajtórepertóriumba került be a legtöbb tétel, továbbá két olyan, nagyon alacsony tételszámú, amely csak máshol szerepel.

Néhány esetben van még viszonylag magasabb tételszám más adatbázisban, de harminchét lapból döntő többségében vagy kizárólagosan a Sajtórepertóriumba kerültek be tételek. Ez azt jelenti, hogy a Sajtórepertórium megszűnésével, ha ezek feldolgozását más nem veszi át, a múzeumi kiadványok ilyen módon való feldolgozottsága gyakorlatilag megszűnik Magyarországon.

Ezt jól mutatja az a tény, hogy amíg a Sajtórepertóriumba 3667 tétel került be idáig, addig az összes többibe 174-nél valamivel több. (A MANCI esetében a MAKSZAB számonkénti folyóiratlistája a bizonyíték arra, hogy adott lapból bekerülhetett egy vagy néhány tétel az adatbázisba, de ezek pontos száma nem megállapítható. A csoportba eredetileg besorolt lapok közül a Könyv és nevelést nem számítottam be, mivel az nem tekinthető tipikus múzeumi kiadványnak.)

Hasonló módon meg lehetne (meg fogom) vizsgálni egyes szakterületek lapjait is, s várhatóan több esetben hasonló eredményre lehet jutni. Ezek elsősorban olyan szakterületek, amelyeknek nincsen saját adatbázisuk. Láttuk azonban, hogy – bár van irodalmi adatbázisunk – az irodalmi, világirodalmi folyóiratok között is szép számmal vannak olyanok, amelyeket csak a Sajtórepertórium dolgoz fel.

Mi a helyzet olyankor, amikor olyan szakterületnek van saját adatbázisa is, amely a Sajtórepertóriumban is szerepel? Több ilyen társadalomtudományi terület van, jog, pedagógia, irodalom.

A Complex CD-Jogtáron szereplő jogi adatbázisba százötven éves kiadványból kerültek be tételek. Ezek közt jelentős részben található olyan szakfolyóiratok, amelyek a Sajtórepertóriumban is szerepelnek, de a jogi adatbázisban természetesen sokkal több tétel szerepel belőlük.

Vannak olyan speciális szaklapok is, amelyeket csak a Jogi adatbázis vesz fel. Összességében a Jogi adatbázis tételszáma sokkal magasabb, mint a Sajtórepertóriumon belül ETO-szám szerint a jogi szakcsoportba sorolt tételeké.

Ugyanakkor ide mintegy háromszázötven éves kiadványból kerültek be tételek. A legtöbből csak egy-kettő-három (a szóródó irodalom). A jövőben ezek elvesznének, ha a Sajtórepertórium nem folytatódna, vagy ha a Jogi adatbázisra való tekintettel úgy döntenének, hogy a jövőben a jogi tárgyú cikkeket nem dolgozzák fel. (Ezek száma most is több lehetne, ha a cikkeket nem minden esetben csak egy szakcsoportba sorolnák be, hiszen például a jognak is sok más szakterülettel van kapcsolata, a mostani módszerek szerint vagy ide, vagy oda rakják.)

Mivel a Sajtórepertóriumban a találatokat évenként rendezve kapjuk meg, azon belül a lapok sorrendjében, elég hosszadalmas munka, amíg egy adott ETO-számhoz tartozó folyóiratok teljes listáját megkaphatjuk. Egy adott évből azonban könnyen vehetünk listát.

Ha a 894.511-re keresünk a 2000-es évvel (a Sajtórepertóriumban a számozás része), s az itt kapott listát összevetjük a FSZEK Irodalmi adatbázisának teljes feldolgozott folyóiratlistájával, akkor azt tapasztaljuk, hogy csak ebben az évben a Sajtórepertóriumnak ebbe a szakcsoportjába mintegy ötven olyan időszaki kiadványból is kerültek be tételek, amelyek soha nem szerepeltek az irodalmi adatbázisban.

Más a helyzet a könyvtártudomány esetében. Itt az figyelhető meg, hogy éveken keresztül a MANCI-val párhuzamosan tárták fel a szakfolyóiratokat (ezek találhatóak a lista elején, amit példaként megmutatok), de ugyanúgy a más időszaki kiadványokban megjelent tételeket is. Ha

azóta az általuk feldolgozott forrásokban található könyvtartudományi tételeket át is adják a MANCI-nak, az jó példa lehet az együttműködésre.

Természettudományok

Ezeknek a területeknek nincs saját adatbázisuk, s a társadalomtudományok mellett ezek anyagát tárja fel a Sajtórepertórium. Az egyes csoportokba bekerült tételek száma a legtöbb szakterület esetében jelentős csökkenést mutat az 1992–1994-es csúcok után.

lehet az, hogy egyes cikkek adatai több adatbázisba is bekerülnek.

A 2000-es év anyagán vizsgálom azt, hogy milyen szabályszerűségek figyelhetők itt meg. Ez az az év, amelynek anyagáról feltételezhető, hogy az egyes adatbázisokban már felvették azt, amit akartak. A Sajtórepertóriumban felvett 2001-es tételek száma elmarad az előző évektől, így feltételezhető még további kiegészülése – az IKER esetében még kisebb mértékű a kereshető anyag. (Az előadás elhangzása után változott a helyzet, az IKER

(Az éveket az utolsó két aszámjeggyel jelölöm, az 1980-as éveket együtt 8x-szel.)

ETO-szám	Év:	02	01	00	99	98	97	96	95	94	93	92	91	90	8x
502/504		13	52	60	67	61	63	42	76	120	248	192	20	2	7
51		125	341	329	364	348	323	428	551	556	498	495	167	29	21
52		-	7	10	9	9	9	8	17	33	101	57	1		
53		5	17	19	32	34	13	14	29	159	140	129	23	5	2
54			10	8	18	16	7	15	17	90	108	128	9	16	1
55			7	35	12	21	22	7	17	73	151	135	73	25	6
551.5		1	32	46	49	40	48	41	50	32	61	40	5	18	42
556			1	13	18	7	9	1	5	34	63	45			
56		1	1	5	4	8	8	6	10	6	25	31	9	9	
57		4	47	61	38	42	16	28	23	96	117	124	101	13	

26

105

28 263 501 394 453 396 310 394 832 1283 1113 304 105 84

Leginkább az 51 (Matematika) jelent kivételt. Ennek az az oka, hogy ennek a szakterületnek a szakfolyóiratait folyamatosan feltárják.

Több egyéb szakterület esetében azt láthatjuk, ha a feldolgozott folyóiratokból kikerült tételek száma szerinti sorrendbe rendezzük az anyagot, akkor az élen a terület szakfolyóiratai állnak az 1990-es évek első feléből felvett tételekkel, de az utóbbi időben csak a szóródó anyagból kerülnek be tételek. Ha az itt elhagyott szakfolyóiratok anyagát megtaláljuk az alkalmazott tudományi adatbázisokban, akkor rendben van a dolog, ahogy az is, hogy a szóródó irodalmat (amelynek nagy része az alkalmazott tudományi adatbázisokban fel nem vett lapokból származik) itt feldolgozzák.

Párhuzamos feltárás és hiányok

Az egyes adatbázisok által feldolgozott források közötti átfedés természetes következménye

frissítésének köszönhetően most ott találhatunk valamivel több 2001-es és 2002-es tételt.)

Mintaként időszaki kiadványok két csoportjának anyagát vizsgálom.

Az egyik a MATARKA-ban feldolgozott lapok köre (agrár, általános, gazdasági, jogi, műszaki, nyelvtudományi, társadalomtudományi, természettudományi). Mivel az egyes területekről a fontosabb lapok tartalomjegyzékét igyekeznek felvenni, nagyrészt olyan lapok kerülnek be, amelyek összesítő táblázataim alapján a hagyományos adatbázisokban is elég nagy mértékben vannak feltárva, az esetek jelentős részében több adatbázisban is. A tartalomjegyzékek alapján nemcsak az figyelhető meg, hogy mit vettek fel az egyes adatbázisok, hanem az is, hogy mit nem.

A másik csoportot az irodalmi, kulturális lapok jelentik, mert egyértelműen ezek esetében a legnagyobb mértékű a több adatbázisban való feltárás. Most néhány példát hozok csak a

MATARKA-ban megtalálható, most már több mint száz lap közül.

Agrár. Cukoripar

2000. 1. sz. -, -, -, C, A C, A C, A C, A C, C, -, C

2000. 2. sz. A C, C, C, A C, C, -, C, -, A C, -, C, C, C

A kimaradtak rövid közlemények, nekrológok. Jól látható, hogy sok közleményt párhuzamosan dolgoz fel a műszaki (Cikk, C) és a mezőgazdasági (MAB, A) adatbázis. Hasonló megoszlás figyelhető meg A hús és a Hűtőipar című lapok esetében is. Mások (például Állattenyésztés és Takarmányozás, Tejgazdaság) csak a MAB-ban találhatók meg.

Általános. Magyar Tudomány

2000. 1. sz. P Sz C S, P Sz S, P C S, C S, Kitekintés: -, -, -, Szakmagyar: -, Megemlékezések: P S, - Könyvszemle: Sz, N, Sz, Sz, -, -, -

2000. 2. sz. P C S, Sz C S, S, P Sz, P Sz S, Sz, Sz S, P Sz S, P C S, C S, O C, P C S, C Jegyzet: -, -, Megemlékezés: P, Tudománytörténet: P, Könyvszemle: -, -, -, -, -, -

Jól látható, hogy sok közlemény négy adatbázisba is bekerül (de találkozhatunk öttalálatosokkal is), míg a könyvkritikák csak akkor találhatók meg, ha a szociológiai vagy a nemzetiségi adatbázis témaköréhez tartoznak.

Gazdasági. Magyar Közigazgatás

2000. 1. sz. P S, P S, P S, P Sz S, P, P S, P S, - (könyvismertetés)

2000. 2. sz. P S, PS, P S, P S, P, P S, P

A Gazdaság és Jog hasonló.

Nyelvészet

Acta Linguistica Hungarica

2000. 1-4. -, S,S

Beszédkutatás

2000. 8. köt. S,S

A többi hasonló. Nem kell magyarázni, mit jelentene ezek esetében a Sajtórepertórium leállása.

Az irodalmi folyóiratok anyagának feldolgozottságát éves tartalomjegyzékük csoportjainak segítségével tudjuk megítélni. Itt csak két példát hozunk:

Alföld, 2000-es összesítés

Vers: -

Próza, dráma: -

Esszé, tanulmány: 15 I S, 6 S, 1 I, 3 -

Irodalmi napok: 11 I S, 1 S, 3 -

Nyitott tér: 3 I S, 2 S, 2 I

Fórum: 6 I S, 2 S, 3 I, 3 -

Műhely: 5 I S, 1 S

Művészet: 1 IS 1 S, 2 -

Szemle: 5 I S, 1 S, 34 I, 6 -

Életünk, 2000-es összesítés

Széppróza, dokumentum: 6 Ű, 1 N, a többi -

Vers: 17 (30) Ű, a többi -

Tanulmány, esszé, jegyzet: 11 I S, 1 N S, 1 D S, 1 Sz S, 19 S, 1 I, 14 -

Interjú, kritika: 5 I S, 1 I N, 15 I, 4 S, 7 -

(A legtöbb I S és S inkább az előző csoportba illene bele.)

Ennyi példából is feltételezhetjük a következőket: Az irodalmi tárgyú tanulmányokat mind a Sajtórepertórium, mind az irodalmi adatbázis felveszi. Mivel ezek a folyóiratok soha nem tisztán irodalmi jellegűek, a más területekhez tartozó tanulmányokat legtöbbször kizárólag a Sajtórepertórium veszi fel. A könyvkritikák közül ugyanakkor csak a tanulmányértékűnek minősítettek, tehát egy kis rész kerül be a Sajtórepertóriumba is, jóval több az irodalmi adatbázisba, de azok, amelyek nem irodalmi tárgyúak, azok sehol sem lesznek megtalálhatók. Még jobban bizonyítaná ezt az Élet és Irodalom könyvkritikáinak a vizsgálata, ahol a mintegy négyszázötven 2000-es kritikának valamivel több mint fele nem kerül sehova. Ennél is rosszabbul jár a szépirodalom, ha magyar, se a verseknek, se a prózai műveknek nincs esélyük sehová bekerülni. A világirodalomhoz tartozó alkotásokat a Műfordítás adatbázis felveszi. Ha tágitjuk a vizsgált adatbázisok körét, akkor azt láthatjuk, hogy a WebKat.hu nem tesz ilyen különbséget a műfajok között, így ott sok időszaki kiadványban megjelent szépirodalmi alkotást találhatunk, akkor viszont az a kérdés, melyik lapnak mely évfolyamai, számai találhatók meg a hálózaton.

Tanulmányok, szépirodalom, kritikák, különböző lapok és különböző szakterületek, csak nyomtatásban megjelent és a hálózaton is elérhető közlemények. Van min gondolkodni, amikor a cikkreptorizálás jövőjén gondolkodunk.

Befejezésül újra felidézem Sonnevend Péter két évtizedes tanulmányának egy részletét: „*a válaszütra érkezett cikkbibliográfia jövőjét – az átfogó szakmai érdekek függvényében – közösen, nyilvánosan kell meghatározunk.*” (Sonnevend Péter: *Válaszüton a kurrens magyar cikkbibliográfia.* In: *Könyvtári Figyelő*, 1980. 6. sz. 601–608. p.)

Remélem, minél többen vesznek részt ennek a jövőnek a megtervezésében és megvalósításában is.

Murányi Péter

DELOS-konferencia a digitális kulturális örökség megőrzéséről

A Könyvtári Intézet 2003. május 6-án az Európai Bizottság DELOS projektje keretében országos konferenciát szervezett az Országos Széchényi Könyvtárban *A digitális kulturális örökség megőrzése. Kezdeményezések és technológiák* címmel.

A DELOS-projekt célja a digitális könyvtárakkal kapcsolatos kutatások előmozdítása, az eredmények bemutatása, a közös üzemeltetés megoldása, modellek és technikák kipróbálása, a szabványosítás, kapcsolatépítés az e kérdésekkel foglalkozó kutatókkal. A DELOS informálja a digitális könyvtárak iránt érdeklődőket, különféle (kutatási, értékelő, szabványosítási, képzési és technológiai, valamint nemzetközi együttműködési) fórumokat működtet, közös, kelet- és nyugat-európai szemináriumokat, éves konferenciát, nyári iskolát, tanfolyamokat, kísérleteket szervez és éves jelentéseket tesz közzé. A projektet az Európai Közösség finanszírozza.

Dr. Dippold Péter, a Könyvtári Intézet igazgatója rövid bevezetőjében utalt rá, hogy az Európai Közösség 1990 óta folyamatosan támogatja különféle pályázatokkal a könyvtárak telematikai és hálózati irányultságú fejlesztéseit. Kiemelte, hogy Magyarország mennyire aktív ezekben, és milyen sikeresen vesz részt pl. a digitális könyvtárak kiváló-sági programjában.

Kovács László (MTA SZTAKI, DSD) *Az MTA SZTAKI DELOS és DELOS Network of Excellence projektjei a digitális könyvtárak területén* című előadásában arról szolt, hogy való-

jában két DELOS-projekt létezik. Az első 1996-ban kutatási céllal jött létre abból a felismerésből kiindulva, hogy Európában elmaradás volt tapasztalható az USA-hoz képest a digitalizálásban. Az MTA SZTAKI kezdetektől fogva részt vett az 1999-ben zárult első projektben, amelyben tizenegy ún. workshop zajlott le, s legfőbb eredménye, hogy közös európai-amerikai munkacsoportok alakultak, és létrejött egy közös üzemeltetésű digitális könyvtár száz elosztott szer-
verrel és új, kis panelekből építkező felhasználói felülettel, amit a SZTAKI dolgozott ki 1998-ban.

A második fordulóban öt workshop zajlott le, a hatodik a mostani, a Könyvtári Intézet által

szervezett *nemzeti* konferencia. Fontos feladat a digitális könyvtárak szolgáltatásainak értékelésére szolgáló modell és a szükséges szabványok kidolgozása, az ismeretátadáshoz nemzetközi nyári iskolák szervezése és az Európai Közösségen kívüli országok bevo-

nása a projektbe. Példaként említette az előadó a rádióadások archiválásának projektjét, amelynek célja új rádiózási formák kidolgozása és a műsorok újrafelhasználásának, a személyre szabható rádiózásnak és televíziózásnak a megoldása. Ennek a második szakasznak a magyarországi résztvevője a Könyvtári Intézet is.

Nagy érdeklődést váltott ki Varga Csaba (Stratégia kutató Intézet) *A kulturális örökség szerepe a tudástársadalomban* címmel tartott előadása, amelynek két fontos megállapítása: két-két és fél évenként megduplázódik az emberiség által felhalmozott tudás. A *tudás korának* elnevezett „szférába” Magyarország 2010 tájékán léphet be. (A tudás korának főbb jellemzői: tudásközpontú világmodell, globális információs társadalom, a tudás mennyiségi és főként minőségi fejlődése, új tudomány születése, a tudás személyes és társadalmi tőkévé válása.)

Előadásában szolt az ún. e-Content stratégiáról, amelyek 2003–2004 közötti munkaterve középpontjában két fő akcióprogramja áll:

- a közszférába tartozó információk elérhetőségének javítása és felhasználásának bővítése, valamint
- a (digitális) tartalmak megjelenésének elősegítése a többnyelvű és többkultúrájú környezetben.

Kiemelten foglalkozott a magyar tartalomipar feladataival. Eszerint: a magyar költségvetésből ötször-tízszer több forrást kell fordítani a tartalomipar fejlesztésére,

meg kell teremteni a magyar tudáspiacot és tudáskereskedelmet, minden eddig felhalmozott tudást, értéket digitalizáltan elérhetővé kell tenni, a globális tudáspiacon kurrens témákkal versenybe kell szállni, s a magyar ifjúságot intenzíven fel kell készíteni. *Igy megvalósulhat, hogy a jövő hazai gazdaságában a vezető ágazat a tartalomipar legyen.*

Szolt a tartalomipari programokról, a jövő idealizált iskolájáról és a kutatási célokról, az átmeneti kor kutatásiparáról és a jövő könyvtáráról, amelynek az alábbi elvárásoknak kell megfelelnie:

- a globális új tudás minden könyvtárban megtalálható legyen,
- az alpművek magyarul elérhetőek legyenek (e-fordítások),
- a regionális tudás teljessége minden könyvtárban alapfelvétel,
- minden könyvtár egyedi tudások gyűjtőhelye,
- minden könyvtárban minden tudás elektronikusan elérhető legyen,
- ki kell építeni az e-könyvtárak hálózatát.

Tószegi Zsuzsanna (Neumann-ház) *A nemzeti audiovizuális kulturális örökség megőrzése — a NAVA előkészítése* címmel tartott előadásában a nagy jelentőségű metaadatbázis előkészítési munkálatait ismertette.

A NAVA projekthez a BME készített megvalósíthatósági tanulmányt (megtekinthető a www.nava.hu honlapon).

A projekt előzményének tekinthető az európai egyezmény az audiovizuális kulturális örökség megőrzéséről (Európa Tanács, 2001. szeptember 19.); valamint az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve az információs társadalom érdekeinek összehangolásáról a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásaival.

A NAVA törvénytervezete szerint:

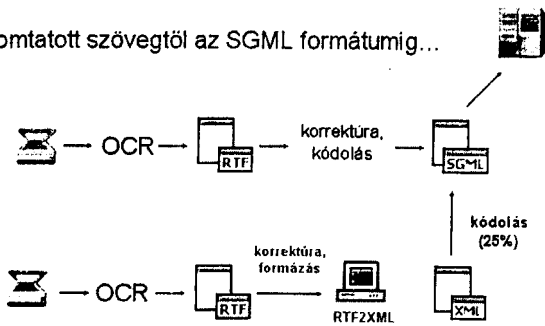
- az állam feladata gondoskodni az audiovizuális kulturális örökség összegyűjtéséről, megőrzéséről és szolgáltatásáról,
- a műsorszolgáltatókat és más természetes vagy jogi személyeket, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokat kötelezi a törvény hatályba lépése után a nyilvánosság-hoz bármilyen módon és eszközzel közvetített, magyarországi előállítású audiovizuális dokumentumok kötelezpéldány-szolgáltatására,
- a magyar audiovizuális kulturális örökségre vonatkozó információkat tartalmazó adatbázishoz korlátlan és ingyenes hozzáférést kell biztosítani,
- a lakosság a nyilvános könyvtári rendszeren keresztül férhet hozzá a NAVA gyűjteményében tárolt dokumentumokhoz,
- a törvény életbe lépése előtt a nyilvánosság-hoz közvetített magyarországi előállítású, illetve a magyar vonatkozású audiovizuális dokumentumok megőrzéséről szintén gondoskodnia kell a magyar államnak.

A NAVA rendkívül nagy, eddig sosem tapasztalt társadalmi nyilvánosságot kínál, talán ez lehet az oka a megvalósítás jelenlegi állása körüli furcsaságoknak. Egyelőre nem publikusak az előkészületek, sőt az audiovizuális dokumentumok leírására szolgáló, a Dublin Core szabvány követelményeinek megfelelő szabványajánlás sem, pedig ez szakmai anyag – válaszolta egy hallgatói kérdésre Tószegi Zsuzsanna.

Kora András (Neumann-ház): *A misztikus SGML és ami mögötte van (elektronikus szövegfeldolgozás, időtálló formátumok)*. Az előadó bemutatta a World Wide Web szabványait kidolgozó szervezeteket és az XML szabványcsalá-

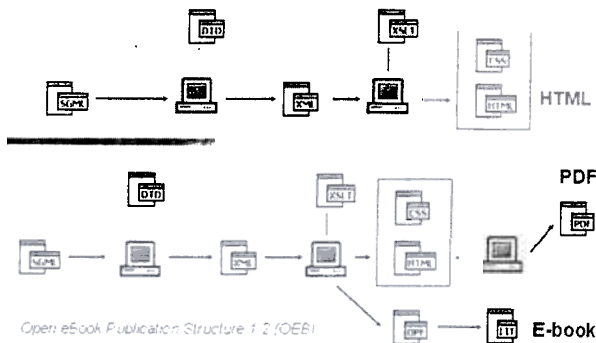
A szövegfeldolgozási eljárás

A nyomtatott szövegtől az SGML formátumig...

A szöveg megjelenítési eljárás

Az SGML formátumból előállított állományok:

dot, amelynek jeles képviselője a Standard Generalized Markup Language (SGML). Az SGML-nek három olyan sajátossága van, amely megkülönbözteti más jelölőnyelvektől:

- a hangsúlyt – szemben a művelti jelöléssel – a leíró jelölésre helyezi;
- a dokumentumtípus koncepcióra alapul;
- szövegábrázolása független bármely hardver- és szoftverrendszerrel.

(Szabványjele: ISO 8879:1986)

A szövegfeldolgozási és -megjelenítési eljárást a Neumann-ház honlapján „lapozható” irodalmi alkotáson keresztül mutatta be az előadó.

A konferencia utolsó blokkját OSZK-s előadások alkották. *Káldos János* az

OSZK digitalizálási projektjeiről, *Renkecz Anita* a MEK 2.0 verziójáról, *Moldován István* a kulturális örökség digitalizálásának nemzetközi hálózatáról, a MINERVA projektről beszélt.

A MINERVA (Ministerial NETwork for Valorising Activities in Digitalisation) 2002 márciusában indult hét ország — Olaszország, Belgium, Finnország, Svédország, Franciaország, Spanyolország, Egyesült Királyság – közreműködésével, az olasz kulturális minisztérium koordinálásával. *A projekt célja egy olyan, tagállamok (kulturális) minisztériumaiból álló hálózat létrehozása, amely a kulturális, tudományos tartalom digitalizálásának megvitatását, harmonizálását biztosítja, közös felületeket hoz létre, ajánlásokat, útmutatókat állít össze a digitalizáció, a metaadatok és a hosszú távú megőrzés területén.* Munkacsoportjainak feladatköre:

- a digitalizált tartalom katalógusai, felderítése,
- a többnyelvűség szempontja,
- átjárhatóság és elosztott szolgáltatások,
- a felhasználói igények, a tartalom és minőség keretrendszerének meghatározása, közös belépési pontok a kulturális weboldalakra,
- teljesítmény-értékelő keretrendszer,

- szakértő központok és a legjobb példák azonosítása.

Magyarországot az Országos Széchényi Könyvtár képviseli a projektben, munkabizottsági tagságra javasolták a katalógusok témakörében a Neumann Digitális Könyvtárat és az átjárhatóság témakörében az MTA SZTAKI-t.

Fejős László

Fent: *Renkecz Anita*,
balra: *Káldos János*,
jobbra:
Moldován István
(Helyszíni fotók:
Néninger Géza)

Az MKE Bibliográfiai Szekciójának szakmai napja

Országos Széchényi Könyvtár,
2003. április 15.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Bibliográfiai Szekciója előadásokkal színesített tanácskozást hirdetett meg 2003. április 15-ére a hazai szakemberek számára. A programnak két apropója volt: a dr. Bényei Miklós nevéhez fűződő debreceni helytörténeti bibliográfia és a hír, miszerint a 2003-as évtől megszűnik az Országos Széchényi Könyvtár eddigi szolgáltatása, az Időszaki Kiadványok Repertórium.

A Bibliográfiai Szekció elnöke, Nagy Anikó által összehívott és vezetett szakmai napon két sorozatindító tanácskozás vette kezdetét. A két témakör *A 2000-es évek bibliográfiáiról* és a *Tanácskozás a nemzeti cikkrepertórium megvalósíthatóságáról* címen ad alkalmat a könyvtárosoknak a szakmai vélemény- és tapasztalatcserére. Az első témakörhöz tartozó előadást Bényei Miklós tartotta *A „Debrecen helytörténeti irodalma” című bibliográfia módszertani tanulságai* címen*. A második témakör előadásai a következő sorrendben hangoztak el:

Dr. Sonnevend Péter: A nemzeti folyóirat-repertórium gyűjtőköri módosítása (1981). Visszatekintés a kooperációs döntések indokaira, a továbblépés lehetőségei.

Wolf Magda: Az XT-től a teljes szövegű szolgáltatásig. A folyóirat-repertórium gépesítése az OSZK-ban.

*Murányi Péter: A hazai folyóirat-repertórium jelenlegi rendszere [?] és problémái**.*

Berke Barnabásné: A teljes nemzeti cikkrepertórium megvalósíthatóságának lehetőségei.

Mivel valamennyi előadás szövege megjelenik valamelyik szakmai folyóiratban, az előadásokról jelen összefoglalóban nem adunk ismeretést, fontosabbnak tartjuk az előadásokat követő szakmai véleménycseré összefoglalását.

Berke Barnabásné hozzászólásának köszönhetően kiderült, hogy a Bényei Miklós szerkesztésben megjelent *Debrecen helytörténeti irodalma* című bibliográfiának létezik elektronikus változata, tervben van az interneten való hozzá-

férés biztosítása is, az adatbázis formátumú megjelenítésnek pusztán anyagi feltételei hiányoznak. A második téma célja, vagyis hogy fórumot biztosítson a magyar nemzeti bibliográfiát érintő kérdésekben a véleménycserére, közös gondolkodásra, a továbblépés megtervezésére, a színvonalas előadásoknak és a jelenlévők aktív párbeszédének köszönhetően szinte teljes egészében megvalósult.

Bár a tanácskozáson dr. Monok István, az OSZK főigazgatója nem tudott jelen lenni, Nagy Anikó tolmácsolta szavait: számít a szakma párbeszédére az MNB IKR-ről.

Éz a párbeszéd Vajda Erik felkért hozzászólásával élénken megindult, aki saját, korábban publikált megvalósíthatósági tanulmányát*** szükségszerűen elavultnak, de központi gondolatát aktuálisnak tartja: lényeges forrástól esik el az olvasó, ha az Időszaki Kiadványok Repertóriumától megfosztjuk. Véleménye szerint nem egyetlen adatbázisra, hanem egyetlen adatbázisrendszerre lenne szükség a cikkek tartalom tárolására. Hogy ez min múlik? Pénzen, anyagi feltételeken. A tanulmány megírására annak idején a Művelődési és Közoktatási Minisztériumtól kapott megbízást, melynek teljesítése után a minisztérium nem utasította és nem támogatta a végrehajtásra képes intézményeket.

A kérdés felveti a párhuzamos feldolgozás elkerülésének megszervezését, aminek eszköze a szabványosítás, mivel több adatbázist összekapcsolni csak szabványok segítségével lehet. Másodlagos a bibliográfiai tételhez kapcsolt URL-ek kérdése, a mű azonnali teljes szövegű elérhetősége, valamint a nemzeti cikkrepertórium eredeti céljához képest a papír formátumú kiadvány.

Bényei Miklós szerint Vajda Erik tanulmánya – vagyis az adatbázis-rendszerek összehangolt munkája – „bibliográfiai álom”, a Nemzeti Könyvtárnak vállalnia kellene a bibliográfiai központ koordináló feladatait. Ezzel a szekció

* Megjelenik következő számunkban

** L. Műhely rovatunkban

*** Időszaki kiadványok válogatott cikkeinek online adatbázisa kooperációs partnerek együttműködésével: megvalósíthatósági tanulmány / Vajda Erik. – Budapest: OSZK KMK., 1994. – 57 p.; 29 cm. – (A Könyvtári figyelő könyvsorozata, ISSN 1217-6753; 2.

elnöke, Nagy Anikó is egyetértett: az OSZK kell, hogy vállalja a vezető, összehangoló szerepet a nemzeti cikkrepertórium működtetésében, a bibliográfiai tevékenységben.

Vitaindító előadásában és hozzászólásában Berke Barnabásné együttműködésre kérte fel a szakmát: módszeresen, szisztematikusan dolgozzuk ki a bibliográfiai rekordok duplikálásának elkerülési módjait, derítsük fel és adjuk össze a már meglévő rekordokat. Ezt a könyvtárak közti együttműködést hangsúlyozta Murányi Péter is hozzászólásában – ez az egyetlen módja annak, hogy a párhuzamos feldolgozást megelőzzük.

A rendezvényén többször elhangzott, hogy a cikkrepertóriumot gondozó, létrehozó munkatársak a Hungarika dokumentációs osztályon végezhetnék a továbbiakban munkájukat – ennek apropóján köszönte meg *Gál Julianna* osztályvezető a tanácskozás megszervezését és mondta el: szeretné, ha a repertórium munkatársai továbbra is önállóan dolgozhatnának.

Párhuzamba állítva a befogadó és a műalkotás kapcsolatát az olvasó és a tájékoztató könyvtáros közöttivel fejezte ki *Sonnevend Péterné* szakmai ellenérveit: a tájékoztató könyvtárosok-

nak óriási szükségük van erre a segédeszközre, hiányolni fogják a kiadványt, a felsőoktatásban tanulókról nem is beszélve, akik igénylik a rekordhoz kötött, azonnal olvasható dokumentumot is. Kérdésére, hogy miért nem előbb született meg ez a rendezvény, Nagy Anikó adta meg a választ: az OSZK vezetésének váratlan döntése volt az Időszaki Kiadványok Repertórium szolgáltatás megszüntetése.

A döntés érdekes és igen fontos momentumára hívta fel a figyelmet *Rády Ferenc*. Létezett egy olyan elképzelés a nemzeti könyvtár vezetése részéről, miszerint az akadémiai intézeteket kéri fel az adott tudományterület cikkeinek feldolgozására – ezt a megkeresést azonban teljes érdektelenséggel fogadták az intézetek. Emiatt bizonytalanná vált a cikkrepertórium megszüntetésére irányuló döntés helyessége. Az azonban tény: anyagi kerete nincs az OSZK-nak a szolgáltatás további működtetésére.

A jelenlevő több mint hetven könyvtáros és bibliográfus egyetértett abban, hogy a témát ebben a körben legközelebb a nyári vándorgyűlésen, Nagykanizsán folytatni kell.

Ignézi Lilla könyvtári informatikus

Martonosi Pál 1916–2003

Május 22-én délelőtt megszünt dobogni szíve Kiskunhalas város Pro Urbe-díjas nyugalmazott könyvtárigazgatójának.

Zomborban született. Családjával 1921-ben települt át Magyarországra. Víz mesteriskolát végzett. Mérnökként dolgozott, majd könyvesboltban helyezkedett el.

Az 1897-ben alapított Városi Könyvtár 1949-es újjáalapítása az ő nevéhez fűződik. Elvégezte az ELTE egyéves könyvtár szakát. 1953-tól az intézmény Járási Könyvtárként folytatta tevékenységét. Ekkor már ő tanította a könyvtárosokat.

Kimagasló könyvtárszervező munkája kiterjedt a kiskunhalasi járás egészére. Az ő keze nyoma található az azóta várossá lett Jánoshalma és Kiskunmajsra, valamint – Rémtől Jászszentlászlóig – a települések könyvtárain.

Szívügye volt a tanyai lakosság könyvtári, művelődési ellátása. A város és a járás minden külterületi

iskolájában működtetett fiók vagy letéti könyvtárt, minden hónapban egyszer volt filmvetítés.

A kormány 1975-ben Állami Díjjal ismerte el tevékenységét. Halas város máig egyetlen, ilyen kitüntetéssel rendelkező személyisége.

Könyvtárigazgatói munkája mellett tizennégy éven keresztül a TIT városi-járás titkáráként is tevékenykedett. Bács-Kiskun megye könyvtárainak szakfelügyelője volt 1989-ig. 1982-ben ment nyugdíjba, de nem nyugalomba.

Több éven keresztül tapasztalatával, munkájával segítette a Városi Könyvtár munkáját, Fekete Dezső halálát követően a Szilády Áron Gimnázium, majd 1995-től a Bibó István Gimnázium könyvtárosa volt. A város 1993-ban a Kiskunhalas Városért kitüntetésben részesítette.

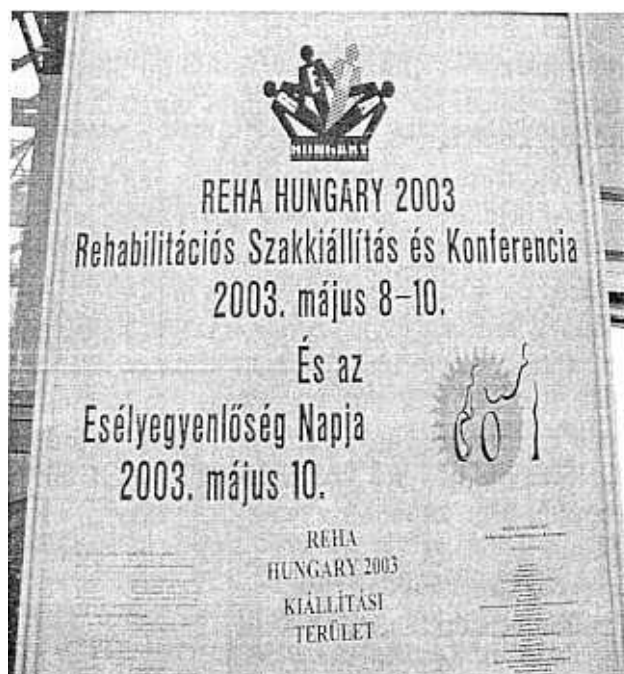
Pali bácsi hosszú pályafutása alatt a fenti kitüntetésekön kívül megkapta a Kiváló Népművelő-díjat és a Szabó Ervin Emlékérmét.

Az élők feladata emlékének megőrzése, szakmaszeretetének és szellemiségének átadása az új könyvtáros-generációnak. Kiskunhalas város saját halottjának tekinti.

Varga-Sabján Gyula
könyvtárigazgató

Az esélyegyenlőség napja a Lurdy-házban

Május 8-án nyílt meg a Budapest, Könyves Kálmán körüti Lurdy-házban a REHA Hungary 2003 Rehabilitációs Szakkiállítás és Konferencia, amelynek alcíme *(gyógyászati segédeszközök minden betegségcsoportra és lehetőségek az életminőség javítására)* utal a rendezvény céljára.

A szervezők: Magyar Orvostársaságok és Egyesületek Szövetsége (MOTESZ), valamint az Orvosi Rehabilitáció és Fizikális Medicina Magyarországi Társasága. A szervezésben és rendezésben közreműködött az Autista Érdekegyeztető Fórum, az Értelmi Fogyatékosok és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége, a Magyar Gyógytornászok Társasága, a Magyar Rákellenes Liga, a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége, a Mozcáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetsége.

Az Európai Bizottság kezdeményezésére 2003 a fogyatékosok európai éve lett, s ez alkalmat ad a fogyatékkal élők iránti társadalmi szolidaritás növelésére, az esélyegyenlőség kiteljesedésének elősegítésére. A jeles éven belül is megkülönböztetett szerepet kapott *május első szombatja*, amely Magyarországon néhány éve az esélyegyenlőség napja.

A háromnapos eseménysorozat május 10-ikén az esélyegyenlőség napjának rendezvényeivel zárult.

A kiállítóterben negyvennégy intézmény, cég, vállalkozás mutatta meg, mit kínál a fogyatékkal élők életminőségének javítására.

Az első napon szakmapolitikai kerekasztal-beszélgetés zajlott *Gyógyászati segédeszköz-ellátás és az életminőség az európai uniós csatlakozás küszöbén* címmel, a másodikon *Magyarország mindenkié?!* összefoglaló címmel nemzetközi konferenciát tartottak a mindenki számára egyformán használható világ elméletéről és gyakorlatáról, egy másik helyszínen pedig egész napos gyógytornász-továbbképzés zajlott. A záró, szombati nap az első és a második színpadon a kultúra és a szórakoz(tat)ás jegyében telt, a kiállítási terület fórumán szakmai szervezetek mutatkoztak be, s gyakran csodaszámba menő életminőség-javulásról hallhatott a közönség. Hogy mennyire széles területet ölelt fel a program, arra jellemző a legutolsó szakmai előadás, amelyet *dr. László Márta* főorvos tartott a nemrégiben felfedezett, Mátraderecskén feltörő vulkáni eredetű széndioxidról, illetve hasznosításáról az érrendszeri és cukorbetegséget gyógyító mofettában, szárazfürdőben.

Ezer meg ezer szállal kötődnek a fogyatékkal élők a könyvtárhoz, könyvtári szolgáltatásokhoz, ezért sem vetődik fel a kérdés, mit mutathat magáról egy, a könyvtárrakat képviselő stand. Mert hogy ilyen is volt.

A Könyvtári Intézet és a Publika Magyar Könyvtári Kör bérelt kiállítási standot, ahol *Bartos Éva* a könyvtárraktól bekért anyagok révén

ízelítőt adott a fogyatékkal élők számára nyújtott könyvtári programokból és szolgáltatásokból. Önálló rendezvényeket is tartottak a standnál:

- május 8-án délután 2 órakor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár *Könyvet házhoz* szolgáltatását ismerhették meg az érdeklődők,

- május 9-én délelőtt 11 órakor a Fekete Sas Kiadó öregbetűs könyveit *Havas Katalin* mutatta be,

- május 9-én délután 2 órakor *Reményik László*val, az *Akik a sötétben is látnak* című könyv szerzőjével találkozhattak és beszélgethettek a standhoz érkezők.

A sok helyszínen zajló sokféle programra szétszéledtek az érdeklődők, ezért is volt különösen jóleső érzés tapasztalni a könyvtárosok standja és az ott megismerhető könyvtári szolgáltatások iránti figyelmet, olykor rácsodálkozó érdeklődést: „ilyen is van?” (*fejős*)

A 27. oldalon: A könyvtárosok standján *Havas Katalin* (FSZEK Központi Könyvtár), *Bartos Éva* (Könyvtári Intézet) és *Móricz Nikolett* (Szeged, Somogyi-könyvtár)

A rendezvény plakátja

A kiállítóter

28. oldal: *Reményik László* író, mellette *Bihari Zsuzsa* és *Vörösné Jánosi Katalin* könyvtárosok (FSZEK Dagály utcai Könyvtár)

(A szerző felvételei)

IKSZ: tisztújítás

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség május 16-án, az Országos Széchényi Könyvtárban tartott tisztújító közgyűlésén leköszönt *Zalainé Kovács Éva*, aki tizenkét évig vezette a szervezet munkáját.

A megjelent tagok *Fodor Pétert*, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatóját választották meg elnöknek. Alelnök lett *Kiss Gábor*, a zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei Könyvtár igazgatója és *Virágos Márta*, a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgatója. Az elnökség további tagjai: *Ambrus János*, az Országgyűlési Könyvtár főigazgatója, *Egyházy Tiborné*, a Veszprémi Egyetem Könyvtárának igazgatója, *Szlatky Mária*, a budapesti Közép-Európai Egyetem Könyvtárának igazgatója és *Venyigéné Makrányi Margit*, a tiszaujvárosi Derkovits Gyula Művelődési Központ és Városi Könyvtár könyvtárvezetője.

Ünnepi könyvtári napok Dunakeszin

A június 2-án, a központi könyvtár előterében kiállítás-megnyitóval kezdődött programsorozat-

ből azokra hívjuk fel a figyelmet, amelyekre lapunk megjelenése után kerül sor. Az É-Műhely és barátai LOVAK című képzőművészeti kiállítás 2003. június 28-ig, a könyvtár nyitvatartási idejében tekinthető meg.

Június 10-én a központi könyvtárban 10–21 óráig a gyermekrészlegben és az 1. sz. Fiókkönyvtárban 10–19 óráig **OLVASÓK NAPJA** és a könyvtár névfelvétele emlékező rendezvény lesz. Rendkívüli könyvtárhasználati kedvezmények, könyvtári játékok, nyeremények, meglepetések, filléres könyv-, folyóirat- és hanglezvadásár várja az olvasókat. A jubiláló 1. sz. Fiókkönyvtárban emléktábla-avatás lesz. 18 órától a központi könyvtár olvasótermében **MIT VÁRHATOK AZ UNIÓTÓL** címmel Magyarország uniós csatlakozásáról beszélgethetnek az érdeklődők *dr. Király Miklós* tanszékvezetővel.

Június 11-én 18 órától a központi könyvtár olvasóterme **IRODALMI SZALON**-ná alakul. *Sellei Zoltán* előadóművészt, Dunakeszi város díszpolgárát, a magyar kultúra lovagját köszöntik. Házigazda: *Tarján Tamás* irodalomtörténész, közreműködik: *Hegedűs Valér* zongoraművész.

Június 14-én 10–14 óráig a központi könyvtár udvarát **KÖNYVUDVAR**-ra varázsolják. A rendezvényt *Lőrincz András* osztályvezető nyitja meg. Vendégek: a Dunakeszin és vonzáskörzetében élő műkedvelő és hivatásos írók, költők, díszvendég: *Jókai Anna* Kossuth-díjas író.

Allandó programok: könyvheti könyvek árusítása, a meghívott vendégek korábban megjelent műveinek árusítása, kézműves foglalkozások

gyerekeknek, zsákmacska nyereménysorsolás, könyvtári képek, számítógépes diavetítés.

Bemutatók: könyvkötészet (Kruppa Zoltán), merítettpapír-készítés, szitanyomás, (Vincze László szentendrei műhelye).

A rendezvények

helyszínei: Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár központi könyvtár és gyermekrészleg: Dunakeszi, Kossuth L. u. 6. és az 1. sz. Fiókkönyvtár és a József Attila Művelődési Központ: Dunakeszi, Állomás sétány 17.

A sokat vitatott könyvtároskép és a (helyi) társadalom

Pillanatsfelvétel

Budapest, február 28. péntek, este hét óra, Nyugati Főposta. A fővárosban élő és felsőoktatási tanulmányokra elszánt fiatalság jelentős része ekkor készül feladni a jelentkezési nyomtatványokat. A Főposta egyben kiképzőközponttá és oktatóhellyé is válik: egymástól (és a még náluk is felnőttebb népesség „odatévedt” tagjaitól) kérdezik, és egymás között értelmezik a még ki nem töltött űrlaprészekkel való elbánás fortélyait.

Az MKE egyik pályázati elszámolását is aznap kellett postára adni, s minthogy arrafelé lakom, magamra vállaltam a feladatot. Így váltam részesévé a fent leírt helyzetnek, negyvenediként a legrövidebb(nek látszó) sorban. Elöttem egy izgatott űrlapfeladó leányka állt, aki rövidesen hozzám is fordult a kérdésével: lehet-e pénz feladni postán, és ha igen, akkor milyen nyomtatványon és egyáltalán hogyan is kell. Korából ítélve arra gondoltam először, hogy leánygyermekünkkel egyidős lehet, és számukra ezeket a készségeket az általános iskola alsó osztályaiiban oktatták. Ő vajon miért nem tudja? De el-

mondtam a választ, természetesen. Majd újabb kérdés következett: a borítékra az állandó lakcímét vagy a budapestit írja-e. Hova kérje az értesítést?

Akkor láttam meg, hogy az egyik borítékon a feladó címeként Komarno diszeleg. A tanácsom ezek után az volt, hogy a budapesti címet tüntesse fel, és már egy csöppet sem csodálkoztam, hogy az ehoni postai nyomtatványokat és szokásokat kevéssé ismeri. Minthogy el is hangzott tőle eközben, hogy hol is született és a családja hol él, a számon önkéntelenül kicsúszott, hogy Komáromból kevés embert ismerek (ők nem kortárs hires embereink közül valók inkább), de élőként csak egyet. „Ki az az élő?” – kérdezte. Zsok Gizellának hívják, mondtam. „A könyvtáros, ugye?” – volt a válasza.

Már nem is volt annyira nehéz negyvenediknek lenni a sorban ...

*

Zsok Gizella a Komáromi Városi Könyvtár igazgatója, muzeológus is egyben. Szervezésében valósul meg a felvidéki magyar könyvtárak és könyvtárosok együttműködése. E tevékenységéért 2002-ben az MKE budapesti vándorgyűlésén egyesületi emlékérmét vehetett át.

2001 őszén az MKE Társadalomtudományi Szekciójának komáromi programját szervezte és vezette, nagy sikerrel. (Haraszti Pálné)

„A fejlődés ellen nincs gyógymód...”
(Neumann János)

Tudományos teljesítményeivel olyan korszakot indított el, amelynek bár cselekvő részesei vagyunk, mégis egyre inkább azt érezhetjük, elfut mellettünk a világ.

A centenáriumi jegyében most álljunk meg egy kicsit, s idézzük fel Neumann János számos tudományterületen elért eredményeit, előrevetű gondolatait.

Tegyük ezt annak tudatában, hogy sikeres jövőt csak akkor építhetünk, ha a múlt értékeit megőrizzük, a jelenhez alkalmazkodunk, a jövőt pedig legjobb tudásunk szerint formáljuk.

Ez a Neumann János Számítógéptudományi Társaság ars poeticája, centenáriumi programunkat is ennek jegyében állítottuk össze – nem csak a szakemberek számára.

Dr. Balogi Péter
NJSZT-elnök

Neumann János Centenárium
2003

Neumann János Számítógéptudományi Társaság (NJSZT)
Alapítva: 1968

Köszöntő

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Barátaim, kedves Kollegák!

„A fejlődés ellen nincs gyógymód” – állította több évtizeddel ezelőtt Neumann János, s el kell fogadnunk, igazra volt.

Tudományos teljesítményeivel olyan korszakot indított el, amelynek bár cselekvő részesei vagyunk, mégis egyre inkább azt érezhetjük, elfut mellettünk a világ.

A centenáriumi jegyében most álljunk meg egy kicsit, s idézzük fel Neumann János számos tudományterületen elért eredményeit, előrevetű gondolatait.

Tegyük ezt annak tudatában, hogy sikeres jövőt csak akkor építhetünk, ha a múlt értékeit megőrizzük, a jelenhez alkalmazkodunk, a jövőt pedig legjobb tudásunk szerint formáljuk.

Ez a Neumann János Számítógéptudományi Társaság ars poeticája, centenáriumi programunkat is ennek jegyében állítottuk össze – nem csak a szakemberek számára.

Dr. Balogi Péter
NJSZT-elnök

Rendezvények

1. centenáriumi és képzőművészeti (v. jelképes) események
a konferenciák és a kongresszusok információs társadalmi korszakot célul tűzve meg szervezettek
- a konferenciák és a kongresszusok céljait szolgáló események
- a világban és hazánkban a konferenciák és a kongresszusok céljait szolgáló események
- a világban és hazánkban a konferenciák és a kongresszusok céljait szolgáló események

Versenyek

2003-ban Neumann János munkásságának jegyében zajlanak a hagyományon országos tanulmányi versenyek: **A Nemes Thámér OKSZTV, a Logo-verseny és a Gány-verseny.**

Rendkívül ígéretes két további kezdeményezés: a **Kihívás 2003.** Ismerd meg az EU országait az interneten keresztül elnevezési országos diákvetélkedő, valamint a szótér első ízben, az érdeklődő alkalmából megrendezendő **ECDL-verseny, az IT-hétpróba.**

2003. évi naptár

Január							Február						
H	K	Sz	Cs	P	Sz	V	H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
1	2	3	4	5			1	2	3	4	5	6	7
6	7	8	9	10	11	12	8	9	10	11	12	13	14
13	14	15	16	17	18	19	15	16	17	18	19	20	21
20	21	22	23	24	25	26	22	23	24	25	26	27	28
27	28	29	30	31			29	30					

Március							Április						
H	K	Sz	Cs	P	Sz	V	H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31					29	30					

Május							Június						
H	K	Sz	Cs	P	Sz	V	H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31					29	30					

Július							Augusztus						
H	K	Sz	Cs	P	Sz	V	H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30	31					29	30					

Szeptember							Október						
H	K	Sz	Cs	P	Sz	V	H	K	Sz	Cs	P	Sz	V
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28	22	23	24	25	26	27	28
29	30						29	30					

Sínen a hajó – A bécsi Városi Könyvtár Főkönyvtárának új épülete

A kilencvenes évek közepén foglalkozott először Bécs vezetése egy új könyvtárápület megteremtésével. Több lehetséges színhely közül a Gürtelre, pontosabban annak egyik részére, az Urban-Loritz-Platz-ra esett a választás.

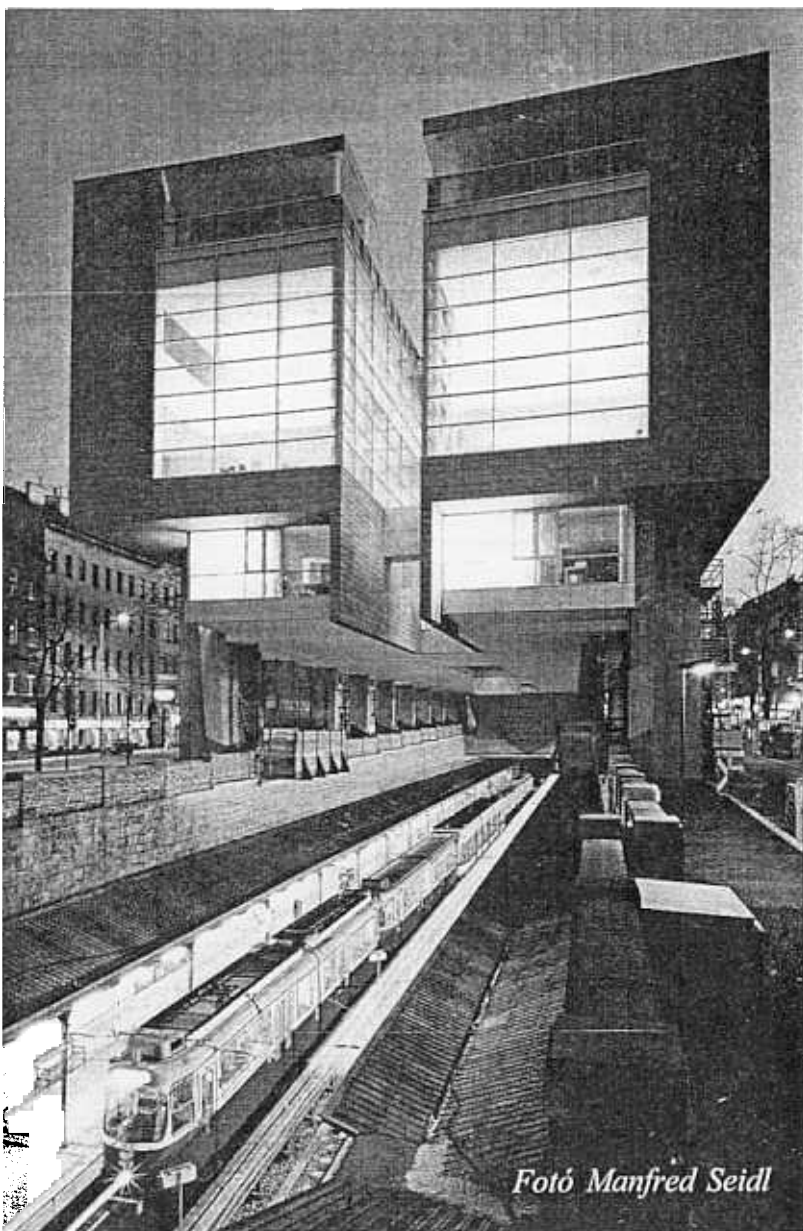
Az új könyvtárápület környezete

Bécs városképét napjainkig két körgyűrű uralja: az elegáns első kerületet határoló Ringstraße („a Ring”), és az azt körülfogó, a külső negyedek egykori határát jelölő Gürtel, amely 1890-ig a város határát is képezte. A Gürtelen az 1800-as években pompás házak épültek, a legkiemelkedőbb alkotást az Otto Wagner által tervezett, ma műemléki felügyelet alatt álló Stadtbahn (a metró „elődje”) és annak gyönyörű megállói jelentik. Napjainkban a Gürtel a város egyik problémás részének számít. Háromsávú autópályát szeli át, amin naponta hozzávetőleg százezer autó halad keresztül. A közlekedési lavina, az azzal járó zaj és piszok következményeként üzletek zártak be vagy költöztek más helyre, a lakosság egy része más lakóhelyet választott. Az új lakók többnyire törökök vagy menekültek az egykori Jugoszlávia területéről. Számos egykori üzlethezesség fölött estéknként vörös lámpa gyullad ki. A zöld felület kicsi, a lakások színvonala alacsony, a külföldiek aránya magas.

A város vezetésében a 90-es években érett meg az elhatározás a városrész revitalizációjára. Ehhez az Európai Unió támogatása is társult.

A Gürtel-Plus-projekt 1995-ben több mint 400 millió schilling anyagi támogatással indult. Ezzel a környék az érdeklődés középpontjába került.

Így esett a választás az új könyvtárápület helyéül az Urban-Loritz-Platz-ra, a Gürtel forgalmas terére. A tér a város közlekedésének egyik fontos csomópontja. Északi oldalán metróállomás található, két villamosvonal végállomása van itt, és további két villamosvonal keresztezi egymást ezen a helyen. A mérések szerint hozzávetőleg hetvenezer ember fordul meg itt naponta.

Fotó Manfred Seidl

A környéken hamarosan további két nagy projekt kezdődik: Bécs egyik nagyforgalmú pályaudvara, a Westbahnhof átépítése, valamint a közelben álló, jelenleg tízezer ember befogadására alkalmas Stadthalle bővítése egy zenés színházzal. Ezek megvalósulásával a negyed remélhetőleg a kultúra és a szórakozás egyik jelentős központjává válik.

Elképzelések a létesítendő épületről

A Városháza tizenharmadik ügyosztálya (*képzés, ifjúság, információ és sport*) elkészítette a könyvtár szervezeti felépítésének koncepcióját, amely szerint moduláris tereknek kell a könyvtár heterogén feladatait szolgálniuk.

- A könyvtár épületének egyaránt meg kell felelnie kommunikációs centrumként és az elmélyült kutatás színhelyeként.

- A konvencionális könyvtárhasználati szokások kielégítésén túl gondoskodni kell interaktív számítógépes munkahelyek kialakításáról, multifunkcionális rendezvényterekről, szemináriumi termekről, valamint kávézóról vagy „olvasókertről”.

- Az új könyvtárépületben helyet kell biztosítani egyrészt a központi feladat ellátásához szükséges irodáknak, másrészt a médiumok, dokumentumok átvételének és szétosztásának.

- Figyelembe kell venni az állomány jelenlegi nagyságát és a várható növekedést, amely az előrejelzések szerint a digitalizált dokumentumok irányába tolódik el.

- Megfelelő logisztikai rendszert kell kialakítani.

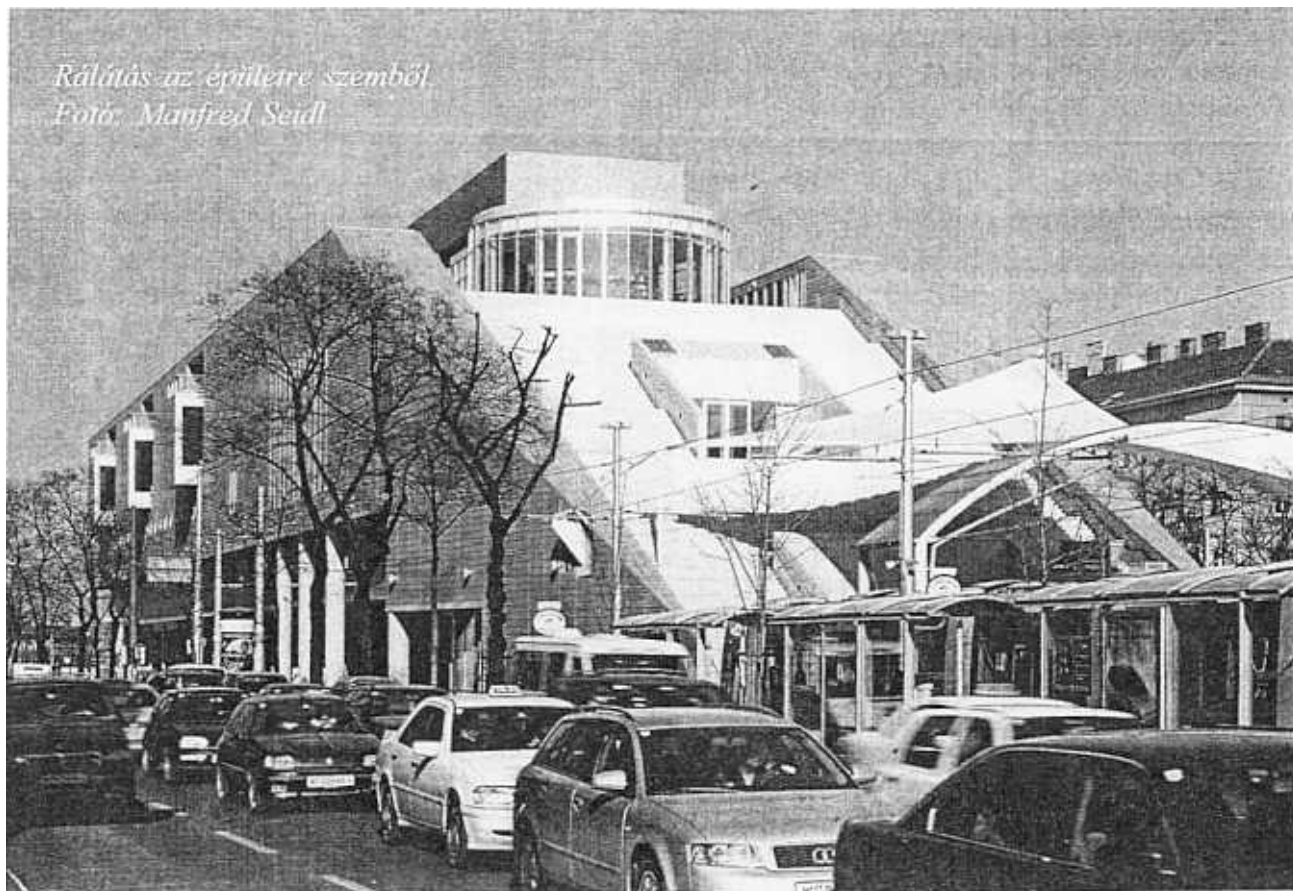
A tervpályázat elsősorban német nyelvterületen váltott ki nagy érdeklődést, 121 pályázat érkezett a határidőig, 1998 októberéig.

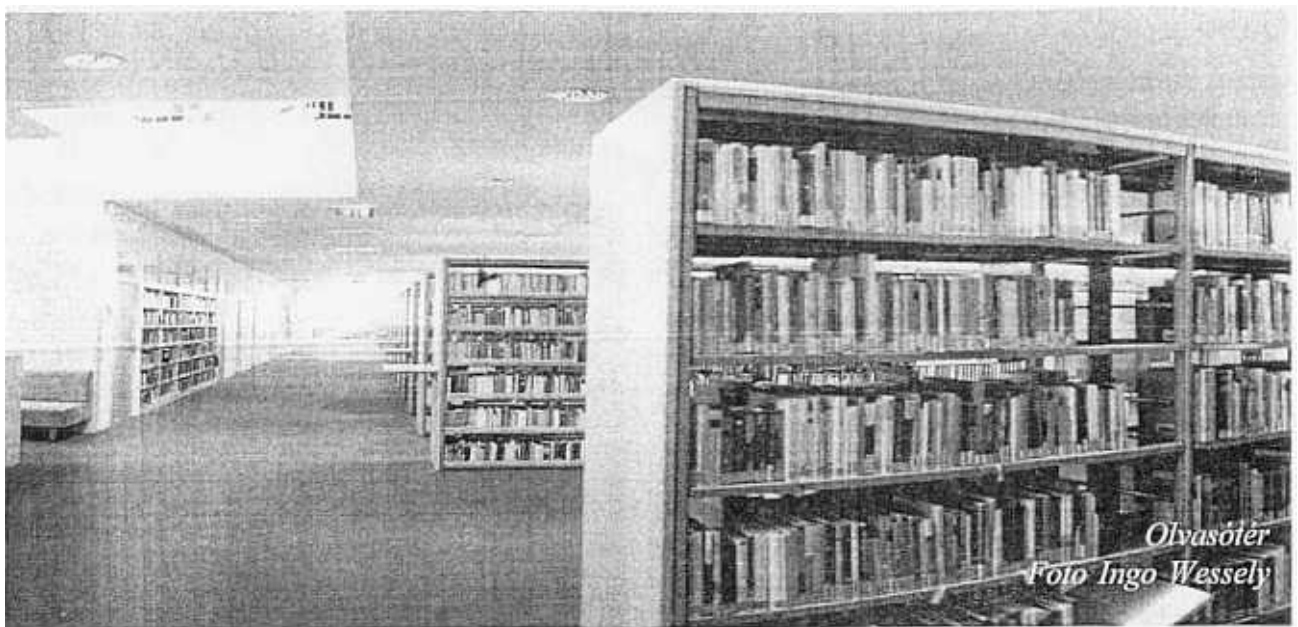
A pályázatok elbírálására hivatott zsűriben helyet kapott a Városi Könyvtárak (*Städtische Büchereien*) vezetője, *Alfred Pfoser*, valamint szavazati jog nélkül kifejthette véleményét a könyvtártudomány képviselője, *Wolfram Hennig* is. 1999. január 15-én mutatták be a nyertes pályaművet, *Ernst Mayr* bécsi építész tervét. Az épület átadásának időpontját ekkor 2001 őszére tűzték ki.

A könyvtárépület – kívülről

A 150 méter hosszú, 26,5 méter széles, háromemeletes épület mint egy óriási hajó lebeg a metró fölött. Az eredeti – és védett –, *Otto Wagner* tervezte megálló változatlan maradt.

Ernst Mayr modellje a „lépcsőkönyvtár”. A nagyméretű, nyitott lépcső az Urban-Loritz-Platzról, a metró kijáratától két szinten át a könyvtár bejáratához, tovább haladva a tetőteraszra, a rotunda formájú könyvtári kávézóhoz (*Biblio-*

thekscafé) vezet. Nyáron kötetlen városi találkozóhelyként is működhet. Kapcsolatot teremt a város és a könyvtár között, a tetőterasz lehetőséget nyújt a nyugodt olvasgatásra, kiállításokhoz kínál szabad teret. Ez a megjelenés különös karaktert kölcsönöz az építménynek. A hangos Gürtel felőli homlokzatok csaknem teljesen zártak, miközben a metró Burgasse-Stadthalle megállójának nyitott üregén át szabad rálátás nyílik mind a metró-megállóra, mind a Gürtelre.

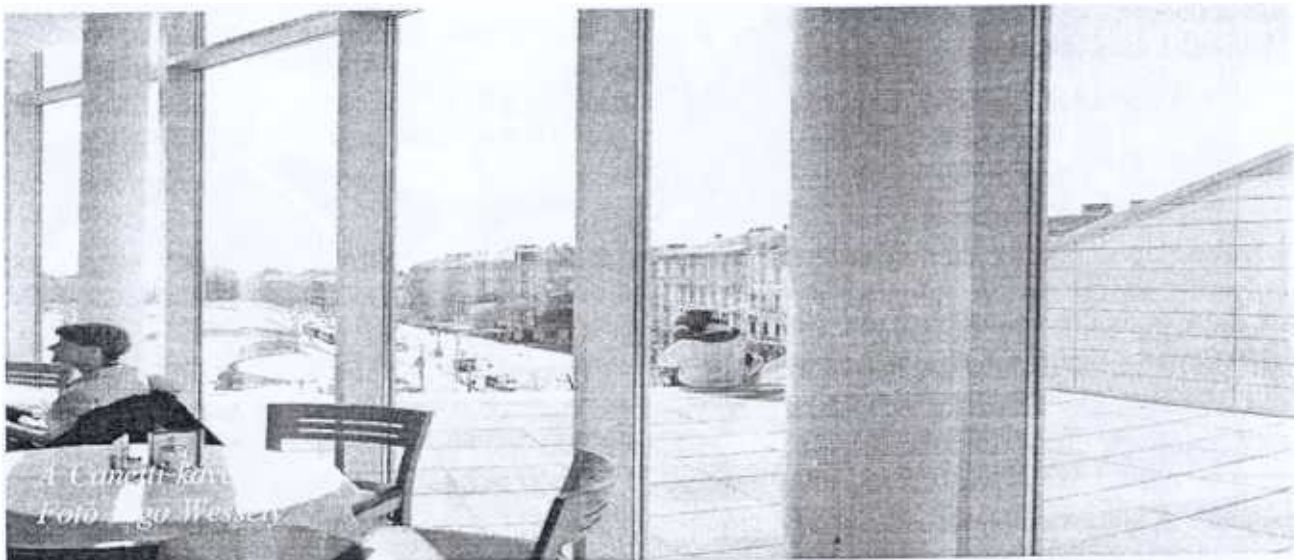
A nyugodt belső terek természetes világítását a részben üveggel borított tető és az épület tengelyén áttört két világítóudvaron beáramló fény biztosítja. A könyvtár a Gürtel felőli oldalon egyszerű kerámiaborítást kapott, az északi oldalon az üveg dominál. Ez utat enged a természetes fénynek, s ugyanakkor szép látványt nyújt a kitekintőnek a várost övező dombok és a Bécsi erdő folyton változó képe.

A belső terek kialakítása

A könyvtárépület a metróval közvetlen lift-összeköttetésben áll. A két szinten egyenként kétezer négyzetméteres könyvtári zónát három lift és három lépcső kapcsolja össze.

A könyvtár állományát hat nagy egységre (*College*) osztották, az egyes egységek saját tájékoztató pontot kaptak, ahol az állományban fellelhető dokumentumokról kaphat felvilágosítást az érdeklődő. Ezeket a pontokat a lépcsők mellett helyezték el, mellettük áll az olvasókat szolgáló másológép.

A második emeleten a bejárati csarnok kisebb kiállítások és tájékoztató rendezvények megtartására is alkalmas. Itt kapott helyet a ruhatar, és innen nyílnak a szociális helyiségek. A kölcsönzési pont és a folyóiratolvasó is a fogadó térben kapott helyet. Ezen a szinten három Coll-

ege-t helyeztek el. További három College a harmadik emeletre került, ahol az internetgaléria húsz számítógéppel áll a használók rendelkezésére. A feltétel: érvényes olvasójegy. A rendezvényterem kétszáz személy befogadására alkalmas.

A terek berendezése rendkívül egyszerű és funkcionális. Az egyes College-ekben vannak munkahelyek, amelyekben biztosított a teljes nyugalom, és vannak olyanok, amelyek az aktív együttműködést szolgálják. Lehet kényelmes fotelokban olvasgatni, vagy olvasósarkokban disputálni. Összesen hetvennyolc számítógépes munkahelyet, harminchét OPAC-helyet, negyven audio- és videohasználati helyet alakítottak ki.

Az első emeleten található raktár nyolcvanezer kötet könyv kompakt tárolására alkalmas.

A berendezés

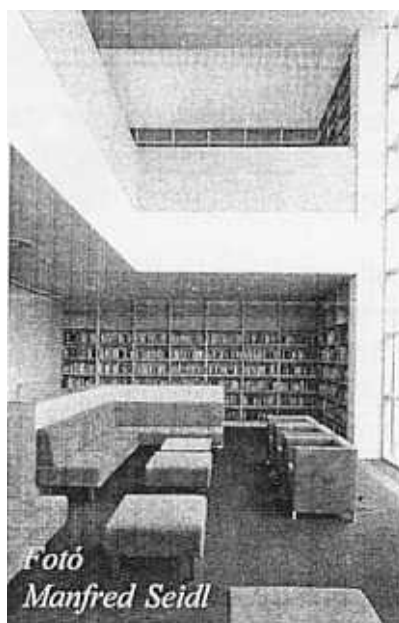
A dupla padlót – a két réteg között bújnak meg a gépek üzemeltetéséhez szükséges vezetékek – kék padlószőnyeg borítja. Ha fa, akkor juhar, legyen az falborítás, polctakaró vagy íróasztal. Az üveg és az alumínium kapott még jelentős szerepet.

A polcrendszer közép magas, jól elérhető, a nagy igénybevétel kiszolgálására fakeretes fém polcokból készült. Hogy valamennyi dokumentumtípus kényelmesen kezelhető legyen, számtalan apró kiegészítőt terveztek: újságtartó boxokat, video- és CD-támaszokat, cikk-cakk-állványokat, polcbetéteket. A polcokon nemcsak a dokumentumok kaptak helyet, alaprajzokat, tájékoztató ábrákat, az eligazodást segítő különféle információkat helyeztek el a homlokzaton. És hogy minden jól látható legyen, a polcokhoz külön világítási rendszert terveztek.

Műszaki felszereltség

A legfontosabb feladatok közé tartozott az épület fűtési, szellőztetési és klimatizálási rendszerének megtervezése, az optimális világítás kialakítása. Az elektromos és számítógéphálózat hozzávetőleg száz kilométernyi vezetéke a kettős padló között fut. A raktárba mozgatható polcrendszer került, a rendezvényterembe modern prezentációs eszközöket helyeztek.

A számítógépes hálózatot úgy alakították ki, hogy százötven olvasó és száz dolgozó használhassa. A házban két egymástól független hálózat működik. A könyvtár dolgozói és a könyvtári központ alkalmazottai egy belső hálózaton (*Citynet des*

Fotó
Manfred Seidl

Magistrates) dolgoznak, a számítógépes olvasói munkahelyek ettől független hálózaton (*Wiener Bildungsnetz*) működnek. Belső CD-ROM-szerver segítségével kilencven adathordozó érhető el.

Az állomány

A könyvtár nyitásának napján, 2003. április 8-án 240 ezer nyomtatott dokumentum (könyv, kotta, folyóirat) és 60 ezer elektronikus adathordozó (CD, CD-ROM, DVD, videó és hanglemez) képezte az állományt.

Csaknem minden szabadpolcon van, kb. öt százaléknyi került raktárba. Az állomány besorolását újraértékelték a hat College-nek megfelelően.

College 1: Irodalom és nyelv. Idegennyelvű könyvtár – nyelvek – szépirodalom – irodalomtudomány.

67 000 könyv, 4000 audio-vizuális média, folyóiratok.

College 2: Lokális – regionális – globális. Szabadidő, sport, lexikonok – országok, utazás – Bécs, Ausztria – kultúra, történelem.

38 600 könyv, 1500 audio-vizuális média, folyóiratok.

College 3: Álláspontok. Társadalom, politika, médiumok – jog – filozófia – pszichológia, pedagógia – egészség, orvostudomány – vallások, ezoterika – könyvtár nőknek és férfiaknak.

36 000 könyv, 2400 audio-vizuális média, folyóiratok.

College 4: KIRANGO, a gyermekbolygó. Artotheka – videó/DVD – hangoskönyv – CD-ROM – ismeretterjesztő irodalom – folyóiratok – képregények – elbeszélések – idegen nyelvű gyermekirodalom – kezdő olvasóknak – képeskönyvek.

32 000 dokumentum, ebből 4600 audiovizuális.

College 5: Művészeti tér. Színház, tánc, film – zene – művészet.

30 000 könyv, 8500 kotta, 24 000 CD, 10 000 hanglemez, 3500 videó és DVD, 300 CD-ROM.

College 6: Know-How. Természettudomány, matematika – technika – informatika & számítógép – foglalkozás & karrier – gazdaság.

21 000 könyv, 2000 audio-vizuális dokumentum.

Ezzel a rendszerrel hozzávetőleg ezernyolcszáz hierarchikus csoportot képeztek. A jelölés betűkombinációval történik, és a Büchereien Wien valamennyi könyvtárában egységesen bevezették. Így valósulhatott meg az egységes OPAC-felület is, ahol a könyvtártag a Büchereien Wien valamennyi könyvtárának állományában kereshet, előjegyezhet és hosszabbíthat.

A könyvtár újdonsága a transzponder-chippel ellátott állomány. A dokumentumokra ragasztott chip teszi lehetővé, hogy a könyvtárhasználók a bejárat hallban felállított „önkölcsonzó” használata után magukkal vihessék a kiválasztott dokumentumokat.

A visszavételt az év végéig még a könyvtárosok végzik.

A könyvtárhasználók

A könyvtár korábbi helyén, a Skodagasséban átlagosan napi ezeröttszáz látogató fordult meg. Számítások szerint ez a szám ötezerre emelkedik.

A könyvtárhasználók hetven százaléka harminc év alatti, az állományalakításnál ezt figyelembe is vették. A multikulturális környék igényeit szem előtt tartva az állomány török, szerb és horvát nyelvű dokumentumokkal gazdagodott.

A könyvtár honlapja a német mellett angol, török, szerb és horvát nyelven olvasható (www.buechereien.wien.at).

Az első három hét folyamán naponta háromnégyezren látogatták a könyvtárat és 5081-en íratkoztak be, több mint százezer kölcsönzés történt.

A könyvtárosok

Mindahhoz, hogy ez megvalósulhasson, a korábbinál nagyobb személyzetre volt szükség. Hogy a költözködés, az új épület használatba vétele minél zökkenőmentesebb legyen, már az elmúlt év folyamán húsz új munkatársat vettek fel. Így sikerült a nyitás napjára minden technikai részlettel elkészülni.

A hét hat napján látogatható, hétfőtől péntekig 11 és 19, szombaton 10 és 14 óra között.

Igaz, hogy az építkezés az eredetileg kitűzött határidőt (két beszállítójának csődje miatt) jóval túllépte, a nyitás igazi tavaszi ünnepet jelentett. Olyan építménnyel gazdagodott Bécs, ami nemcsak a városképet szépíti, de jó erre a hajóra felszállni, és magunkról megfeledkezve élvezni az ott eltöltött órákat.

Orbán Anna

Irodalom:

- Büchereien Wien. Am Gürtel Hauptbücherei. Szerk. Abt. Öffentlichkeitsarbeit. Wien, Magistratabt. 13., 2003
- Jahresbericht 2002. Buechereien Wien. Szerk. Claudi, Karin. Wien, Buechereien Wien, 2003.
- Perspektiven. Neue Hauptbücherei am Gürtel. Szerk. Galeta, Gina. 2003. 1. sz.
- Wien live. Buechereien Wien. Szerk. Schneider, Helmut. Wien, Echo, 2003.
- www.buechereien.wien.at
- www.hobbies.privateweb.at/f.pascher/projekt.htm

Kokárda és Shamrock (lóhere)

Március 15. és március 17. Szent Patrik ünnepe Dublinban

Érdekes egybeesése történelmünknek, hogy az írekkel együtt, ugyanazon a héten ünnepeljük legnagyobb nemzeti ünnepünket. Az írek védőszentje, legnagyobb jelentőségű történelmi személyisége Szent Patrik, és ahol írek nagyobb számban élnek a földtekén (Anglia, USA, Ausztrália), ott általában több napon át tartó ünnepségsorozattal emlékeznek meg halála évfordulójáról. Életének történetét már a VII. században lejegyezte két armagh-i szerzetes.

Történelmi adatok erősítik meg, hogy már évszázadok óta ünnepek voltak ezen a napon, és a XIII. századból származó feljegyzések tanúsítják, hogy negyven szerzetes megismételte, Szt. Patrik lábnyomát követve, a hegyi zárándoklatot, amire azóta is minden évben sor kerül Dowpatrick közelében, a Slive Patrick-dombon, júniusban. A több napos zárándoklat szabadtéri

misével zárul. A kultusz tehát több mint egy évezredes.

Az ünnepek fő attrakciója a színpompás felvonulás vagy parádé, újabb időkben a tűzijáték, amelyet az idén Dublinban egy francia cég szervezett a Liffey-parton. Ez nem volt olyan hosszú, mint nálunk az augusztus 20-ai, de igen látványos és elegáns volt, sok szokatlan új forma és elem felvonultatásával. Emellett persze most is volt igazi népi ünnepély, sok játékkal, zenével, utcai zenészekkel és bűvészekkel csakúgy, mint pazar klasszikus zenei eseményekkel és koncertekkel. A domináns szín az *élénkzöld* volt, amely a gyerekek tréfas kifestésétől az apró utcai zászlókig mindenütt visszaköszönt. A legtöbben a kis lóherecsokrot viselték kabátjuk hajtókéjén, aminek itt *shamrock* a neve. Kisebb levelű, mint az általunk ismert, de a botanikus kertben még kb. hét fajtáját láthatja az érdeklődő. A lóhere az írek legősibb szimbóluma. A legenda szerint Szent Patrik a háromlevelű lóherével illusztrálta híveinek – igen találékonyan! – a Szentháromság egységét.

Ami számunkra még különösen érdekessé teszi a szentet – egyházszerző munkássága mellett (ő vezette be az egyházi közigazgatási rendszert és a szerzetesség intézményét is!) – az az *irodalmi tevékenysége és jelentősége*.

Patrik missziójának kezdete az V. század második felére tehető. *Vallomások* (Confession) címmel írott művét és egyetlen fennmaradt *levelét* latin nyelven írta, de a kelta–ír írásbeliségnek is több nyoma maradt fenn az V–VII. századból. Patrik számos monostort alapított, elkötelezetten keresztelt, munkásságának eredményeként több száz, az oktatási és vallási központ szerepét is betöltő monostor jött létre, nagy létszámú szerzetesi és papi közösséggel.

Megannyi helyen őrzik Patrik keresztelésének nyomait szent források környékén, Dublinban pl. a Szent Patrik katedrális mellett, illetve a Trinity College oldalában van kiépített forrás. A monostorokban és kolostorokban (amelyek életét szigorú regula szabályozta) virágzott a kódexmásoló művészet, olyan munkákat készítettek, mint a leggazdagabb iniciálékkal és képekkel gazdagított keltai kódexet (ma a Trinity könyvtárában látható), a durrow-i és az armagh-i kódexet, a Cathach-t, a zsoltárok töredékes másolatát, amelyek mindmáig az ír szerzetesség dicsőségét testesítik meg, és a korai kereszténység legbecsesebb könyvészeti emlékei. Az ír monostorokban és kolostorokban azon-

ban nemcsak a kereszténység nagy gondolkodóit olvasták, hanem a pogány szerzőket is rendszeresen tanulmányozták, felolvasták a szerzetesi közösségnek.

Az ír szigeten nagy értéke volt a tanultságnak már a kereszténységet megelőző korban, a társadalmi hierarchiában az iskolázottság a felemelkedés elfogadott útja volt. A tudós emberek, az „írás-tudók”, szabad polgárnak számítottak, köztük a tekintélyesebb bárdok is. Ez utóbbiak képességeiről magától Julius Caesartól tudunk, aki elismeréssel ír arról, hogy milyen hihetetlen mennyiségű költeményt kellett a bárdoknak az iskoláikban megtanulniuk. Mindannyian druidák voltak, akik a kereszténység felvételével kénytelenek voltak ugyan valamit földadni korábbi mágikus szerepükből, de ettől eltekintve továbbra is élvezték – a művelt kasztok többi tagjával együtt – korábbi kiváltságait. Az ír keresztény egyház – igen okosan – felmérte az egész társadalom számára fontos szellemi értékeket adó tudós emberek jelentőségét, műveiket ismerték a kolostorokban, az énekmondók alkalmat kaptak történeteik elmondására, tehát a szóbeliség lassan beépült a társadalom szellemi kincstárába. Az írek imponáló módon ápolják a hagyományokat, és a szóbeliség jelentősége az utolsó időkig megőrződött. Legendáik, meséik, balladáik élnek a gyerekmesékben, a mondákban, az ünnepkörök étkezési, ünneplési stb. szokásaiban.

Írásos kultúrájukat pedig sikeresen vitték szét a peregrinusok Szent Gallentól Bobbióig, bőkezűen adva tovább Európának a Szent Patriktól kapott kulturális örökséget. A szerzetesek által alapított monostorok és kolostorok legféltettebb kincsei közé számítottak a kódexművészet alkotásai. Az ír kódexmásolók különleges technikái mind a mai napig ámulatot keltenek.

Ráadásul az egyház a költőktől és a jogtudósoktól sem határolódott el teljesen. A szerzetesi iskolákban világiak is tanultak, az írás-olvasás készségét elsajátítva megőrizték a régi meséket és lejegyezték azokat. A latin és az ír nyelvű műveltség találkozott (ún. Q-kelta dialektus), ennek köszönhetjük, hogy máig megőrződött a monostorokban lejegyzett korai ír jogrendszer, a társadalmi együttélést szabályozó törvényeket épp úgy ismerjük, mint a közösség számára fontos eseményekről szóló legendákat, mondákat, a kelta mitológiát. A VII. és VIII. század a korai kereszténység és könyvművészet aranykora volt Írországon, alkotásai becses kincsei az egyetemes kultúrának. (B.B.)

Jelentkezési felhívás
az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete
és a Bibliográfiai Szekció
X. Országos Tanácskozására
Budapest, 2003. július 16–18.

A tizedik országos tanácskozást 2003. július 16. és 18. között Budapesten, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban rendezzük meg

Önszerveződő helyi társadalom – történelmi változatok, új formák
címmel.

A konferencia a városi közélet, társas élet, általában a helyi cselekvés autonóm intézményeit (az egyesületeket, társasköröket, önművelő egyleteket), a helyismereti kutatások egyik fontos témáját helyezi a középpontba.

A helytörténeti vonatkozások mellett az előadók példákkal kívánják szemléltetni, hogy miként éledtek újjá ezek a kezdeményezések a közelmúltban. A résztvevők válaszokat keresnek olyan kérdésekre is, hogy milyen szemléleti változásokat hozhat a helybeliség fogalmának várható kitágulása (régiók, kistérségek), vagy az új, (virtuális, internetes) közösségi formák megjelenése, és hogy milyen szerepet vállalhatnak a helyismerettel foglalkozó könyvtárosok a helyi értéktudat és a cselekvési készség megerősítésében.

Jelentkezési és díjfizetési határidő: 2003. június 3.
(A részleteket a mellékelt jelentkezési lap tartalmazza.)

A tervezett program:

2003. július 16. szerda

10–12 Városnézés

12–13.30 Ebéd

13 óra Sajtótájékoztató

14 óra Megnyitó

*Köszöntőt mond: dr. Schiffer János, Budapest főpolgármester-helyettese
és dr. Fodor Péter, a FSZEK főigazgatója*

14.30– Előadások

Csepeli György: Globális és lokális

Ramháb Mária: Könyvtár a helyi közéletben (munkacím)

15.30–16 Kávészünet

16–16.30 *Ambrus Zoltán: Könyvtárak és a civil szervezetek (munkacím)*

16.30–17 Hozzászólások, vita

17–18 A FSZEK Központi Könyvtárának bemutatása/Helyismereti séta
a palotanegyedben

18–19 Vacsora

20–24 Fórum és baráti találkozó

2003. július 7. csütörtök

8–9 Reggeli

9–10.30 Előadások.

*Gyáni Gábor: A helyi egyesületek kutatásának
társadalomtörténeti tanulságai (munkacím)*

Tóth Árpád: Pesti egyletek a reformkorban

10.30–10.40 Kávészünet

10.40–11.30 *Draveczy Balázs: Asztaltársaságok a XIX. században*

Korreferátumok előzetes jelentkezés alapján

Mándli Gyula: Vác egyesületi életének múltjából

Dr. Nemes Erzsébet: Olvasókörök

11.30–11.50 Hozzászólások

12–13.30 Ebéd

14–19 Szakmai tapasztalatcsere, autóbuzsos kirándulás

Dél-budai nevezetességek: Nagytétényi Kastélymúzeum, Szoborpark,

Budatétényi Szabadkőműves Pincekápola,

XVIII. századi eredetű borospince Budafokon, Törley-kastély.

Az útvonal érinti a légymányosi új egyetemi negyedet és a Nemzeti Színházat.

19–23 Baráti vacsora. Krúdy Gyula kedvenc étkei egykori óbudai törzshelyén,

ahol Balázs mester hely- és gasztronómiatörténeti adalékokkal,
adomákkal fűszerezi az ételeket.

2003. július 18. péntek

8–9 Reggeli

9–10.30 Előadások

Ráday Mihály: A civil kurázi és az értékek megőrzése.

Sikerek, kudarcok, taktikák (munkacím)

Holló Szilvia: Helytörténeti múzeumok, helyismereti könyvtári egységek

és a lokálpatrióták együttműködése (munkacím)

Prím György: Levelezőlistából valódi helyi érdekérvényesítő közösség.

A budafoki internetes fórum két évének tapasztalatai

10.30–10.45 Kávészünet

10.45–11.15 Korreferátumok előzetes jelentkezés alapján

Varga István: A Fonyódi Városvédő és Szépítő Egyesület

és az Eötvös Károly Városi Könyvtár helyismereti tevékenysége

11.15–12 Szervezeti információk, konferenciázáró felszólalások

Nagy Anikó, a Bibliográfiai Szekció elnöke

Takáts Béla, a Helyismereti Könyvtárosok Szervezetének elnöke

12 óra

Ebéd, hazautazás

Aki rövid korreferátumokkal kívánja színesíteni a tanácskozás programját, kérjük, jelezze azt az (1) 411-5014 vagy a 411-5000/5225 telefonszámokon, valamint a bp@fszek.hu és a kissb@fszek.hu címen, illetve Kiss Bori vagy Sándor Tibor levélcímén: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1371 Budapest, Pf. 487. Ugyanitt állunk további felvilágosítással az érdeklődők rendelkezésére.

Szeretettel várunk minden régi ismerőst és új érdeklődőt. Várjuk jelentkezésüket!

Sándor Tibor

FSZEK Budapest Gyűjtemény

JELENTKEZÉSI LAP

az MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete és a Bibliográfiai Szekció
X. Országos Tanácskozására
Budapest, 2003. július 16–18.

A jelentkező neve:
Munkahelye:
Foglalkozása, beosztása:
Értesítési címe:
Telefonszám: e-mail cím:

A konferencia részvételi díja

A tanácskozás részvételi díja személyre szabottan, az alábbi szolgáltatások igénybevétele szerint alakul:

Konferencia részvételi alapdíj:	3000 Ft
Szállás	1600 Ft/éjszaka
Reggeli:	250 Ft/alkalom
Ebéd:	900 Ft/alkalom
Vacsora:	600 Ft/alkalom
Szakmai tapasztalatcsere július 17-én:	3000 Ft

Aki a Helyismereti Szervezetnek 2003. évi tagdíját 2003. június 30-ig befizeti, annak a konferencia részvételi alapdíját nem kell megtérítenie. Azok a tagdíjfizetők, akik a július 17-ei szakmai tapasztalatcsere költségét nem tudják fedezni, kérjük, forduljanak levélben vagy e-mailben a szervezet elnökségéhez.

A szállás kétágyas kollégiumi szobákban lesz, tíz perces sétaútnyi távolságra a tanácskozás helyétől, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi épületétől.

Az étkezéseket a könyvtárral szemben nemrég megnyitott fogadó szolgáltatja.

Szolgáltatások igénylése (Kérjük, ikszelje be a kért szolgáltatások rovatait!)

	július 16.	július 17.	július 18.
Szállás	☐	☐	☐
Reggeli	☐	☐	☐
Ebéd	☐	☐	☐
Vacsora	☐	☐	☐
Kirándulás baráti vacsorával			☐
Konferencia-részvételi díj			

Budapest jó megközelíthetősége miatt 15-ére nem foglaltunk szállást, ha mégis további szállásnapokra lenne szüksége, kérjük, jelezze:

Az étkezésekkor vegetáriánus ételeket szeretnék fogyasztani:

Kérjük, hogy minden jelentkező külön lapot töltsön ki, amelyet az alábbi címre kérünk postára adni 2003. június 3-áig:

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Gazdasági Igazgatóság
1371 Budapest, Pf. 487

Az igényelt szolgáltatásoknak megfelelő díjat ugyanezen időpontig az OTP és Kereskedelmi Bank Rt. 11784009-15490768 számlaszámra szíveskedjenek átutalni.

Kérjük, a levélen és az átutaláson is tüntessék fel: HKSZ tanácskozás (Csekket levélben lehet kérni!)

A számlát a következő névre, címre kérem:

.....

Érdeklődni lehet az (1) 411-5014 vagy a 411-5000/5225 telefonszámokon, valamint a bp@fszek.hu és a kissb@fszek.hu címen, illetve Kiss Bori vagy Sándor Tibor levélcímén: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1371 Budapest, Pf. 487. Pénzügyi kérdésekben a könyvtár pénzügyi osztálya ad felvilágosítást az (1) 411-5045 telefonszámon.

2003. május 16.

.....
A jelentkező aláírása

**MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE XXXV.
VÁNDORGYŰLÉSE: A KÖNYVTÁR — KAPU A VILÁGRA
NAGYKANIZSA, 2002. AUGUSZTUS 14–16.**

JELENTKEZÉSI LAP

Beküldési határidő: 2003. június 15.

Név:

Területi szervezet szekció neve:

Munkahely neve: .

Értesítési cím:

Telefon:

Fax

E-mail:

Részvételi díj

A részvételi díj tartalmaz egy ez alkalomra készült pólót, melyhez a megfelelő betű bekarikázásával, kérjük, adja meg méretét!

S

M

L

XL

XXL

Kérjük, jelölje meg az alábbi táblázatban, melyik résztvevői kategóriában vesz részt a rendezvényen.

Résztvevői kategóriák	VI. 15-ig	VI. 30-ig	VI. 30–VII. 31.
MKE tagoknak	2500 Ft	3000 Ft	3500 Ft
Nem MKE tagoknak, felnőtt hozzátartozóknak	3000 Ft	3500 Ft	4000 Ft
Nappali tagozatos könyvtárszakos hallgatóknak, nyugdíjasoknak, 16 év alatti hozzátartozóknak	2000 Ft	2500 Ft	3000 Ft
Napijegy	1500 Ft	1500 Ft	1500 Ft

Baráti találkozó

Augusztus 15-én este, a Halis István Városi Könyvtárban. Részvételi díj: 2000 Ft.
Részvételét kérjük aláhúzással jelölni!

részt veszek

nem veszek részt

Étkezés

Kérjük, étkezési igényét az alábbi táblázatban jelölje X-szel!

	VIII. 14. csütörtök	VIII. 15. péntek	VIII. 16. szombat	VIII. 17. vasárnap
Reggeli (350 Ft)				
Ebéd (750 Ft)				
Vacsora (600 Ft)				

Szállásfoglalás

Kérjük, szállásigényét az alábbi táblázatban jelölje X-szel!

Szálláshely neve	Férőhely a szobában	VIII. 14. csütörtök	VIII.15. péntek	VIII.16. szombat	Ára Ft/fő/éj
Dr. Mező kollégium	3 ágyas				1200
Cserháti kollégium	a.) 1 fő részére				2000
	b.) 3 fő részére				1200
Főiskolai kollégium	a.) 3 ágyas				2200
	b.) 4 ágyas				1100
Sportszálló	3-4 ágyas				1500
Hotel Touring	a.) 1 fő részére				3960
	b.) 2 fő részére				2640
	c.) 3 fő részére				2200
Korona Klub Hotel***	a.) 2 ágyas				6000
	b.) 3 ágyas				5000
Hotel Centrál***	a.) 1 fő részére				
	b.) 2 fő részére				6500
	b.) 3 fő részére				4850

Közös szobában kérek elhelyezést az alábbi személyekkel:

1.
2.
3.

Szekcióülések

Kérjük, a részvételi szándékát a szekció számának bekarikázásával jelölje!

Délelőtt:

1. szekció: A könyvtár totalitása
2. szekció: Dokumentumtermelő könyvtár
3. szekció: A könyvtár mint a kutatómunka infrastruktúrája
4. szekció: A könyvtár – munkaképesség – versenyképesség – élethosszig tartó tanulás

Délután:

5. szekció: A tanító könyvtár. Könyvtár- és internethasználat tanítása felnőtteknek, gyermekeknek
6. szekció: A könyvtár mint a társadalmi érintkezés csomópontja
7. szekció: Mozi és zeneszó a könyvtárban
8. szekció: A könyvtár mint médiaszereplő

Kirándulások

Kérjük, kiránduláson való részvételi szándékát az alábbi táblázatban jelölje X-szel!

Kirándulás neve	Jelölés	Ára Ft/fő
1. Nagykanizsa 1000
2. Principális völgye 2500
3. Örömhegyi gyalogtúra 2000
4. a.) Zalakaros fürdő 4500
4. b.) Kis-Balaton 3000
5. a.) Kistolmácsi strandolás	 3800
5. b.) Bázakerettye termál 4200
5. c.) Budafa arborétum 4000
6. a.) Gyékényes strandolás 3500
6. b.) Csurgó 3500
7. Keszthely 3000
8. Szlovénia* 5500

A számla a jelentkezési lap alapján készül. Kiállítója a könyvtár által megbízott szervezet lesz. Jelentkezését érvényesnek csak a részvételi díj folyószámlán történő megjelenésekor tekintjük. Tudomásul veszem, hogy a részvételi díjat csak 2003. június 30. előtti írásbeli lemondás esetén tudják visszafizetni a szervezők. Későbbi lemondás esetén csak új résztvevő jelentkezésekor vagy cserével lehetséges visszatérítés.

Dátum:

.....
jelentkező aláírása

* érvényes személyi igazolvány vagy útlevél szükséges

Kérjük, a számla kiállításához töltsse ki a megfelelő rovatot:

1. A részvétel teljes költségéről a következő személy, vagy intézmény, vagy szervezet stb. részére kérek számlát:

Név:

Pontos cím:

2. A részvételi díjról a következő személy, vagy intézmény, vagy szervezet stb. részére kérek számlát:

Név :

Pontos cím:

3. A baráti találkozóról a következő személy, vagy intézmény, vagy szervezet stb. részére kérek számlát:

Név :

Pontos cím:

4. A szállásról a következő személy, vagy intézmény, vagy szervezet stb. részére kérek számlát:

Név :

Pontos cím:

5. Az étkezésről a következő személy, vagy intézmény, vagy szervezet stb. részére kérek számlát:

Név :

Pontos cím:

Állást keres

Sokéves nagykönyvtári, valamint szakkönyvtári gyakorlattal, egyetemi diplomával, idegen nyelvi és számítógépes ismeretekkel könyvtári vagy szakdokumentációs munkát keres számlaképes könyvtáros. Részmunkaidő is érdekel. Mobil: (06-20) 567-4043, lakás üzenetrögzítővel vagy este: (1) 240-8431. Június elejéig elérhető e-mail: eva.wimmer@ahbrt.hu

Főiskolai végzettséggel, több éves gyakorlattal, számítógépes ismerettel számlaképes könyvtáros állást keres. Mobil: (06-30) 423-8024, lakás este: (28) 386-147. Június elejéig elérhető e-mail: eva.wimmer@ahbrt.hu

Akkreditált képzés:

**Hagyományos
és számítógépes
formai feltárás**

**A jelentkezési határidő:
augusztus 15.**

Pályázat:

A Virtuarium Kft. pályázatot hirdet a Linlib (hálózatos) és a Winlib Többnyelvű Integrált Könyvtári Rendszerre.

Pályázhatnak:

Alapítványok, egyházak és egyházak intézményei az általuk közvetlenül fenntartott és üzemeltetett könyvtárak számára.

Kedvezményezett árak:

- Linlib: 240.000 Ft + áfa helyett 60.000 Ft+áfa.
- Winlib: 48.000 Ft+áfa helyett 10.000 Ft+áfa.

A kedvezmény nem vonatkozik a helyszíni installálás és oktatás költségére, amelyet a fenti árak nem tartalmaznak!

A pályázatban kérjük az Intézmény és a könyvtár rövid, 1-2 oldalas bemutatását.

A pályázat beadható, illetve további információ:

6501 Baja, Pf. 235, vagy e-mail:

virtuarium@virtuarium.hu,

2003. december 1-ig folyamatosan.

Az Országos Egészségügyi Információs Intézet és Könyvtár
pályázatot hirdet a Nemzetközi Szakirodalmi Információs Osztály
osztályvezetői

munkakörének betöltésére

Ellátandó feladatok:

- a könyvtár állományával és az internetes lehetőségekkel olvasható nemzetközi és hazai on-line és CD-ROM adatbázisok hasznosítása, retrospektív és szelektív információs szolgáltatások formájában,
- a különböző országok egészségügyi és szociális rendszerét bemutató országtanulmányok készítése, az ehhez szükséges dokumentációk gyűjtése és aktualizálása,
- hazai és nemzetközi egészségügyi rendszerek összehasonlítása, elemzése.

Pályázati feltételek:

- magyar állampolgárság, cselekvőképesség,
- büntetlen előélet,
- orvosi diploma,
- nyelvvizsga /elsősorban angol nyelvi/,
- vezetői és szervezési gyakorlat,
- az egészségügyben való jártasság előnyt jelent,
- nemzetközi adatbázisok ismerete,
- irodalomkutatásban való jártasság,
- EU-ban való jártasság.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a pályázó legfontosabb személyi adatait,
- részletes szakmai önéletrajzát,
- három hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványát,
- a képzettségét igazoló okiratok másolatát,
- a feladatai ellátására vonatkozó főbb elképzeléseit.

A besorolás, az illetmény, valamint az egyéb juttatások megállapítása a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény alapján történik.

A pályázatokat a közzétételtől számított 30 napon belül az Országos Egészségügyi Információs Intézet és Könyvtár címére (1088 Budapest, Szentkirályi u. 21.), dr. Kincses Gyula mb. főigazgató nevére kell benyújtani.

A pályázatokat zárt borítékban kell benyújtani. A borítékon kérjük feltüntetni: „Könyvtári osztályvezető” pályázat.

A pályázatok a benyújtási határidőt követő 30 napon belül kerülnek elbírálásra. A pályázók a pályázat eredményéről az elbírálást követő 8 napon belül értesítést kapnak. Az eredménytelenül pályázók anyagát az értesítéssel egyidejűleg visszaküldjük. A pályázat benyújtásának tényét és annak tartalmát titkosan kezeljük.

Az Országos Egészségügyi Információs Intézet és Könyvtár
pályázatot hirdet a Kiadványbeszerzési és -feldolgozási Osztály
osztályvezetői

munkakörének betöltésére

Ellátandó feladatok:

- a könyvtár jóváhagyott Gyűjtőköri Szabályzata alapján – hazai és külföldi – könyvek, folyóiratok és egyéb dokumentumok megrendelésének és beszerzésének, formai és tartalmi feltárásának irányítása
- az intézet tevékenységéhez, a szolgáltatásokhoz szükséges kiadványok és egyéb dokumentumok beszerzésének, formai és tartalmi feltárásának koordinálása

Pályázati feltételek:

- magyar állampolgárság,
- büntetlen előélet,
- szakirányú felsőfokú végzettség (könyvtárszakos diploma).

Előnyt jelent:

- nyelvvizsga (elsősorban angol nyelvi),
- vezetői és szervezési gyakorlat,
- elektronikus könyvtári szolgáltatások szervezésének gyakorlata,
- az egészségügyben való jártasság,
- EU ismeretek.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a pályázó legfontosabb személyi adatait,
- részletes szakmai önéletrajzát,
- három hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványát,
- a képzettségét igazoló okiratok másolatát,
- a feladatai ellátására vonatkozó főbb elképzeléseit.

A besorolás, az illetmény, valamint az egyéb juttatások megállapítása a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény alapján történik.

A pályázatokat a közzétételtől számított 30 napon belül az Országos Egészségügyi Információs Intézet és Könyvtár címére (1088 Budapest, Szentkirályi u. 21.), dr. Kincses Gyula mb. főigazgató nevére kell benyújtani.

A pályázatokat zárt borítékban kell benyújtani. A borítékon kérjük feltüntetni: „Könyvtári osztályvezető” pályázat.

A pályázatok a benyújtási határidőt követő 30 napon belül kerülnek elbírálásra. A pályázók a pályázat eredményéről az elbírálást követő 8 napon belül értesítést kapnak, az eredménytelenül pályázók anyagát az értesítéssel egyidejűleg visszaküldjük. A pályázat benyújtásának tényét és annak tartalmát titkosan kezeljük.

KÖNYVADOMÁNY HATÁRON TÚLRA

A Kölcsey Ferenc Alapítvány pályázatot hirdet **Testvér-könyvtár programja** keretében hazai könyvtárak számára, hogy új könyvek beszerzésével támogathassák egy határon túli testvérintézményüket. A pályázó és partnere csak iskolai vagy ötezer lakosnál kisebb település községi közművelődési könyvtára lehet. A pályázathoz nem kell adatlapot igényelni, de annak tartalmaznia kell az alábbi információkat:

- 1) A pályázó könyvtár nevét, pontos postai címét, távközlési elérhetőségét, bankszámlaszámát és a számlakezelő bank egy hónapnál nem régebbi igazolását a számla létezéséről.
- 2) A támogatandó könyvtár nevét, postai címét, távközlési elérhetőségét, vezetőjének nevét.
- 3) A két könyvtár kapcsolatának rövid történetét, és a kinti könyvtár helyzetének leírását.
- 4) Nyilatkozatot arról, hogy az elnyert támogatásból nem ponyvairodalmat, hanem kizárólag értékálló, elsősorban magyar szépirodalmat, gyermekirodalmat és korszerű szakirodalmat vásárol a támogató könyvtár, gondoskodik az adomány eljuttatásáról a támogatotthoz. Vállalja, hogy a partnere által aláírt listás átvételi elismervénnyel, valamint a vásárlási számlák fénymásolatával alapítványnak elszámol legkésőbb 2004. január 31-ig.

A pályázatot cégszerű aláírással a **második fordulóban szeptember 30-ig** kell benyújtani ajánlott küldeményként.

Cím: Kölcsey Ferenc Alapítvány, Sente Ferenc ügyvezető igazgató
1054 Budapest, Hold u. 6. Tel./fax: 06-1-331-0195.

Rendezvénynaptár 2003

Idő	Helyszín	Téma	Szervező	Információ
VI. 12–13.	Debrecen, egyetemi könyvtár	Könyvtárépítési konferencia	DEENK	Szeszák Nóra
VI. 16–18.	Budapest, FSZEK	A helyismereti könyvtárosok X. országos tanácskozása	MKE	Mándli Gyula
VI. 25–27.	Sárospatak	EKE közgyűlés	Egyházi Könyvtárak Egyesülése	Ásványi Ilona
VI. 26.	Budapest, OPKM www.opkm.hu	A közoktatás könyvtárügye – konferencia	OPKM	Dömsödy Andrea
VIII. 14–16.	Nagykanizsa	MKE Vándorgyűlés	MKE Halis István Városi Könyvtár	Jáki Éva
X. 6.	Szeged, Somogyi-kvt.	Összefogás a könyvtárakért – megnyitó konferencia	IKSZ	Fülöp Á.
X. 31	Sárospatak, Református Kollégium	Egyházi könyvkultúra Magyarországon és Európában a XV. század végétől a XVIII. század közepéig. Nemzetközi tudományos konferencia és könyvkiállítás	Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményei	Kedves Csaba Nagy Júlia
Havonta	Országos Katolikus Gyűj- teményi Központ	A kulturális örökség	Egyházi Könyvtárak Egyesülése	Ásványi Ilona

Felhívjuk minden kolléga figyelmét arra, hogy ezt a rovatot folyamatosan közölni kívánjuk, mindig hozzá-
 téve az újabb rendezvényeket, illetve jelezve a változásokat. Ezért kérjük, országos érdeklődésre számot tartó,
 tervbe vett rendezvényeikről időben tájékoztassák a szerkesztőséget, még akkor is, ha az időpont, a rendezvény
 témája vagy akár a helyszíne sem végleges. A pillanatnyilag még bizonytalan adatokat dőlt betűvel szedjük, az
 áttekinthetőség kedvéért.

Internet cím: www.konyvkereso.hu www.bookfinder.hu
E-mail cím: info@konyvkereso.hu
Tel.: (36-1) 279-6283, 209-5295
Fax: (36-1) 209-5295
Levelezési cím: 1111 Budapest, Lágymányosi u. 11.

Sajtóközlemény

A Magyarország legnagyobb virtuális könyváruházát működtető *Könyvkereső* (www.konyvkereso.hu) adatbázisának építése 1992-ben kezdődött.

A ma 87 ezer dokumentum (könyv, CD-ROM, videó, DVD, irodalmi hangkasszetta és CD) teljes körű könyvészeti adatait tartalmazó adatbázis célja kezdetben az volt, hogy valamennyi Magyarországon megjelent kiadványról információt nyújtson a könyvszakmában dolgozó szakemberek számára.

1998-ban a meglévő adatbázisra építve internetes könyvvásárlásra alkalmas virtuális könyváruház nyílt, mely a teljes könyvpiac valamennyi kiadványát elérhetővé teszi a könyvszerető, olvasó emberek számára.

Az adatbázis építése folyamatos: a Könyvkereső törekvése, hogy a megjelenő kiadványok adataival naprakész információt és vásárlási lehetőséget kínáljon havi 30 ezer látogatónak.

A SULI+ program fejlesztése

A Könyvkereső SULI+ program a 10–18 éves diákoknak nyújt segítséget a tanuláshoz, a tananyaghoz kapcsolódó irodalom megtalálásához, ugyanakkor a pedagógusoknak a tananyag népszerűbb feldolgozásához, a legújabb oktatási segédletek, szakmai kiadványok eléréséhez, és nem utolsósorban a szülőknek, a gyerekeiknek szóló könyvek vásárlásához.

Az adatbázisban található könyvek köre kibővült a 2001 és 2004 közötti tanévekre ajánlott közel nyolcezer tankönyvvel és az oktatásban használható más dokumentumokkal (könyvek, színvonalas CD-ROM-ok, videofilmek és irodalmi CD-k). A könyvek bibliográfiája tartalomjegyzékkel, színopszissal, a borítók képével is bővült.

Elkészült a közel százötven nevet tartalmazó magyar szerzői adatbázis, mely az elmúlt tíz évben megjelent, a magyar irodalom oktatásában kötelező vagy ajánlott művek szerzőjének fotóját, életrajzát és életművét tartalmazza.

A fejlesztések eredménye, hogy utalók segítségével kritikák, teljes szövegek vagy szövegrészletek, interjúk, bibliográfiák érhetők el kiadók, internetes folyóiratok, portálok weboldalain.

A programajánló mindenki számára, így a diákoknak, pedagógusoknak, az önképzésben és a távoktatásban részt vevőknek is segít eligazodni a könyvkiadók, könyvesboltok, iskolák, művelődési házak, szakmai civil szervezetek könyves rendezvényeinek (bemutatók, dedikálások, író-olvasó találkozók) ismertetésével.

A SULI+ jellel ellátott dokumentumok, szerzők külön oldalról elérhetők, ezzel könnyítve meg a célirányos keresést.

A fejlesztők – az interneten ma még sajnos nem bevett módon – törekedtek a jogtisztá adatközlésre.